Cracov. typ. Joan. May. 1795.

ÆLII DONATI

VETUSTISSIMI GRAMMATICI

ELEMENTA.

Una cum Explicatione polonica nunc primùm in moliorem & faciliorem methodum reducta, novisque sententiis

ILLUSTRATA.

CRACOVIÆ
Typis JOANNIS MAY 1795

Partes orationis quot sunt? *części mowy wiele iest?* octo *ośm;* quæ? *ktore* Nomen, *imię,* pronomen, *nazwisko*, verbum, *słowo,* Participium, *uczestnik,* adverbium, *przysłowie*, conjunctio, *złączenie*, præpositio, *przekładanie*, interjectio, *wdanie.* Nomen quid est? *imię co iest?* pars orationis, *część mowy,* per casus, *przez spadki,* declinabilis, *staczaiąca się,* rem sine tempore significans, *rzecz bez czasu znacząca,* propriè, *właśnie,* ut Roma, *iako Rzym,* Tiberis, *Tyber,* communiter, *pospolicie,* et Urbs, *iako Miasto,* flumen, *rzeka.* Nomen quot habet accidentia? *imię wiele ma przymiotow?* sex, *sześć:* figuram, *wyobrażenie,* speciem, *kształt,* genus *rodzay,* declinationem, *staczanie,* numerum, *liczbę,* casum, *spadek.* Comparatio his additur, *przyrownywanie do tych przydaie się,* solis adjectivis comparabilibus serviens, *samym imionom przydatnym, przyrownywaiącym się służące.* Quot sunt gradus comparationis? *wiele iest stopniow przyrownywania?* tres, *trzy,* qui? *ktore?* positivus, *przedni,* ut doctus, *iako uczony,* comparativus, *przyrownywaiący,* ut doctior, *iako uczeńszy,* superlativus, *przewyższaiący,* ut doctissimus, *iako nay-uczeńszy,.* Quæ nomina comparantur? *Ktore się imiona przyrownywaią?* sola adjectiva, *same przydatne,* quorum significatio, *ktorych*

zna-

znaczenie, augeri vel minui, potest *przyczynić*, *albo umnieyszyć się może*, ut perfectus, *iako doskonaly*, perfectior, *doskonalszy*, perfectissimus, *naydoskonalszy*.

Comparativus gradus, *Przyrownywaiący stopień*, cui casui servit? *ktoremu spadkowi służy?* Ablativo utriusque numeri, *odbieraiącemu oboiey liczby*, sine præpositione, *bez przekładania*, quomodo? *iako?* dicimus enim *mowiemy bowiew*, fortior illo, *mocnieyszy nad niego*, vel fortior aliis. *mocnieyszy nad inszych*. Superlativus quem habet casum? *przewyższaiący ktory ma spadek?* genitivum pluralem? *rodzący wielkiey liczby*, aut ablativum cum præpositione de, e, ex, *albo odbieraiący z przekładaniem Z*, aut Genitivum singularem collectivum, *albo rodzący małey liczby zbierany*, dicimus enim, *mowiemy bowiem*, Doctissimus Poëtarum fuit Virgilius, *nayuczeńszy z Wierszopiszow był Wiergilusz*, vel eloquentissimus ex Oratoribus fuit Cicero, *albo naywymownieyszy z Krasomowcow był Cyceron*, optimus Romanæ Gentis, *naylepszy z Rzymskiego Narodu*. Genera nominum quot sunt? *rodzaiow imion wiele iest?* sex, *sześć*, masculinum, *męski*, ut hic magister, *iako ten mistrz*, fæmininum, *niewieści*, ut hæc mensa, *iako ten stoł*. Neutrum, *oddzielony*, ut hoc scamnum, *iako ta ława*. omne, *wszelki*, ut hic, & hæc, & hoc felix, *iako ten, i ta, i to*,

szczęśliwe, commune, *pospolity*, ut hic & hæc fortis, *iako ten i ta mocna*, & hoc forte, *i to mocne*; dubium, *wątpliwy*, ut hic, vel hæc dies, *iako ten dzień*. Est etiam genus epicænum, *iest też rodzay ptaszy*, id est promiscuum *to iest mieszany*, quod sub genere masculino vel fæminino continetur, *ktory się pod rodzaiem męskim abo niewieścim zamyka*, ut hic passer, *iako ten wrobel*, hæc aquila, *ten orzeł*, mustella, *łaska*, milvus, *kania*, anser, *gęś*. Figura est triplex, *wyobrażenie iest troiakie*: simplex ut ductio, *proste iako prowadzenie*, composita: ut in ductio, *złożone, iako wprowadzenie*, decomposita ut superinductio, *więcey niż złożone, iako przyprowadzene*. Species sunt duæ, *kształtow iest dwa*, primitiva, ut ferrum, *początkowy iako żelazo*, derivativa, ut ferreus, *pochodzący iako żelazny*. Numeri nominum sunt duo, *liczby imion są dwie*, singularis, *iedna albo mała*, ut hic Dominus, *iako ten Pan*, pluralis, *wielka*, ut hi Domini, *iako ci Panowie*, Nomen est duplex, *imię iest dwoiakie*, substantivum, ut homo, *istotne tako człowiek*, adjectivum, ut devotus, *przydatne iako nabożny*. Nomen substantivum est duplex, *imię istotne iest dwoiakie*: proprium, *własne*, ut Cracovia, *iako Krakow*, appellativum, ut Regnum, *pospolite iako Krolestwo*. Nomen adjectivum est duplex, *imię przydatne iest dwoiakie*: comparabile,

przy-

przyrownywaiące się, ut pulcher, *iako pięknу*, pulchrion, *pięknieyszy*, pulcherrimus, *naypięknieyszy*, incomparabile, *bez porownania*, ut argenteus, *iako srebrny*. Casus in nomine sunt sex, *spadkow w imięniu iest sześć*: nominativus, *mianuiący*, genitivus, *rodzący*, dativus, *dawaiący*, accusativus, *oskarżaiący*, vocativus, *wzywaiący*, ablativus, *odbieraiący*, *abo oddaluiący*: Nomina declinantur hoc modo, *imiona staczaią się tym sposobem*.

Schola nomen appellativum, *Szkoła imię pospolite*, generis fœminini, *rodzaiu niewieściego*, figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego*, declinationis primæ, *staczania pierwszego*, numeri singularis, *liczby iedney*, quæ declinatur sic, *ktora się stacza tak:*

Numero singnlari, *w małey liczbie.*

Nominativo hæc Schola, *w mianuiącym spadku ta Szkoła.*

Genitivo, hujus Scholæ, *w rodz: tey Szkoły*,

Dativo, huic Scholæ, *w dawaią: tey Szkole.*

Accusativo, hanc Scholam, *w oskarżaiącym tę Szkołę.*

Vocativo, o Schola, *w wzywaiący o Szkoło*,

Ablativo, ab hac Schola, *w odbieraiącym, albo oddalaiącym od tey Szkoły.*

Numero Plurali, *w Wielkiey Liczbie.*

Nominati: hæ Scholæ, *w mianu. te Szkoły*

Genit: harum Scholarum, *w rodz: tych Szkoł.*

Dati-

Dativo his Scholis, *w dawaią: tym Szkołom.*
Accusativo has Schelas, *w oskarżaią te Szkoły*
Vocativo o Scholæ! *w wzywaiący o Szkoły*
Ablativo ab his Scholis, *w odbieraiącym spad-*
ku abo oddalaiącym od tych Szkoł.

Dominus Nomen appellativum, *Pan imię po-*
spolite, generis masculini, *rodzaiu mę-*
skiego, figuræ simplicis *wyobrażenia pro-*
stego, declinationis secundæ, *staczania dru-*
giego, qui declinatur sic *ktory się stacza tak*
Numero singulari, *w małey liczbie.*
Nominat: hic Dominus, *w mianui: ten Pan*
Genit: hujus Domini, *w rodzą: tego Pan*
Dativo huic Domino, *w dawaią: temu Pan*
Accusat: hunc Dominum, *w oskar: tego Pana*
Vocativo o Domine! *w wzywaiąc: o Panie*
Ablativo ab hoc Domino, *w odb. od tego Pan*
Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*
Nominativo hi Domini, *w mianu: ci Panowi*
Genit: horũ Dominorũ, *w rodz: tych Panow*
Dativo his Dominis, *w dawaią tym Panom*
Accusat: hos Dominos, *w oskar: tych Panow*
Vocativo o Domini! *w wzywaią: o Panowie*
Ablat: ab his Dominis, *w odb: od tych Panow*
Scamnum nomen appellativum, *ława imię*
pospolite, generis neutrius, *rodzaiu o-*
dzieinego figuræ simplicis, *wyobrażenia pro-*
stego, declinationis 2dæ, *staczania drugieg*
quod declinatur sic, *ktora się stacza tak:*

Nume-

Numero singulari, *w małey liczbie.*

Nominativo hoc Scamnū, *w mianu: ta ława*
Genit: hujus Scamni, *w rodzą: tey ławy.*
Dativo huic Scamno, *w dawaią: tey ławie.*
Accusativo hoc Scamnum, *w oskar: tę ławę.*
Vocativo o Scamnum, *w wzywaią: o ławo.*
Ablativo ab hoc Scamno, *w odb: od tey ławy.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hæc Scamna: *w mianu: te ławy.*
Genit: horum Scamnorum, *w rodz: tych ław.*
Dativo his Scamnis, *w dawaią: tym ławom.*
Accusativo hæc Scamna, *w oskarż: te ławy.*
Vocativo o Scamna! *w wzywaią: o ławy!*
Ablativo ab his Scamnis, *w odb: od tych ław.*

Sermo nomen appelletitivum, *mowa imię pospolite*, figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego*, generis masculini, *rodzaiu męskiego*, declinationis tertiæ, *stoczania trzeciego*, quod declinatur sic, *ktora się stacza tak*;

Numero singulari *w małey liczbie.*

Nominativo hic Sermo, *w mianu, ta mowa.*
Genit: hujus Sermonis, *w rodz: tey mowy.*
Dativo huic Sermoni, *w dawa: tey mowie.*
Accusat hunc Sermonem, *w oskarż. tę mowę.*
Vocativo o Sermo! *w wzywa o mowo.*
Ablativo ab hoc Sermone, *w odb: tey mowy.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hi Sermones, *w mianu: te mowy*
Genit; horum Sermonum, *w rodz: tych mow.*
Dativo his Sermonibus, *w daw: tym mowom.*

Accu-

Accusat: hos Sermones, *w oskarż. te mowy*
Vocativo, o Sermones, *w wzy wa: o mowy.*
Ablat: ab his Sermonibus, *w odb: od tych mow*

Imago nomen appellativum, *obraz imię pospolite*, generis fæminini, *rodzaiu niewieściego*, declinationis tertiæ, *staczania trzeciego*, quæ declinatur sic *ktory się stacza tak*

Numero singulari, *w małey liczbie.*

Nominativo hæc Imago, *w mian: ten obraz*
Genit: hujus Imaginis, *w rod: tego Obrazu*
Dativo, huic Imagini, *w daw: temu Obrazowi*
Accus: hanc Imaginem, *w oskarż: ten Obraz*
Vocativo, o Imago! *w wzywaią: o Obrazie!*
Ablat: ab hac Imagine, *w odb: od tego Obrazu*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hæ Imagines, *w mian: te Obrazy*
Genit: harum Imaginū, *w rodz: tych Obrazow*
Dativo his Imaginibis, *w daw: tym Obrazom.*
Accusat: has Imagines, *w oskarż: te Obrazy*
Vocativo Imagines! *w wzywa: o Obrazy!*
Abla: ab his Imaginib9 *w odb: od tych Obrazow*

Fructus: nomen appellativum, *pożytek imię pospolite*, figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego*, generis masculini, *rodzaiu męskiego*, declinationis quartæ, *staczania czwartego*, qui declinatur sic, *ktory się stacza tak:*

numero singulari, *w małey liczbie.*

Nominat: hic Fructus, *w mian: ten pożytek*
Gen: hujus Fructus, *w rod: tego pożytku.*
Dativo, huic Fructui, *w dawa: temu pożytkowi.*

Accu-

Accuſat: hunc Fructum, *w oskar: ten pożytek*
Vocativo o Fructus! *w wzywa: o pożytku!*
Ablat: ab hoc Fructu, *w odb: od tego pożytku.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo hi Fructus, *w mianu: te pożytki.*
Geniti. horum Fructuum, *w rod: tych pożytkow*
Dativo, his Fructibus, *w dawa: tym pożytkom*
Accuſati: hos Fructus, *w oskarz: te pożytki.*
Vocativo, o Fructus! *w wzywa: o pożytki!*
Abla: ab his Fructibus, *w odb: od tych pożytk:*

Res nomen appellativum, *Rzecz imię poſpolite*, generi fæminini, *rodzaiu niewieściego*, declinationis quintæ, *staczania piątego*, quæ declinatur sic, *ktora się stacza tak:*

Numero singulari, *w małey liczbie.*

Nominativo hæc Res, *w mianu: ta Rzecz.*
Genitivo, hujus Rei, *w rodz: tey rzeczy.*
Dativo huic Rei, *w dawaiący tey rzeczy.*
Accuſativo hanc Rem, *w oskarza tę rzecz.*
Vocativo, o Res! *w wzywaiący o rzecz!*
Ablativo, ab hac Re, *w odbie: od tey rzeczy.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie:*

Nominativo, hæ Res, *w mianu: te rzeczy.*
Genitivo harum Regum, *w rodz: tych rzeczy.*
Dativo, his Rebus, *w Dawaią: tym rzeczom.*
Accuſativo, has Res, *w oskarz: te rzeczy.*
Vocativo, o Res! *w Wzywaią: o rzeczy!*
Ablativo ab his Rebus, *w odb: od tych rzeczy.*

Prima Declinatio quot habet Terminationes? *pierwsze staczanie wiele ma końcowych syllab?*

quin-

quinque *pięć*, a út Pòéta, *iako Wierszopisz*, e, ùt Pentecoste, *iako Swiątki*, as, ùt Thomas, *iako Tomasz*, es, út Palatinides, *iako Woiewodzic*, am, ùt Adam, *iako Adam*. Quæ est agnitio primæ declinationis? *ktore iest poznanie pierwszego staczania*? hæc est, *to iest*, cujus genitivus singularis terminatur in æ diphtongŭ *ktorego rodzący spadek iedney liczby kończy się na dwoygłosną literę*, & plurales in arum longum, *a w wielkiey liczbie na przedłużoną syllabę*.

Secunda declinatio, *wtore staczanie*, quot terminationes habet? *wiele syllab konczonych ma*? septem, *siedm*, quas? *ktore*? er, ir, ur, us, eus, um, ud, *te wszystkie tu położone* da exemplum, *pokasz przykład*, er, ùt liber *iako Książka*, ir, ùt Vir, *iako Mąż*, ur, út satur, *iako nasycony*. us, ùt calamus *iako pioro*, eus, ùt Thadeus, *iako Tadeusz*, ùm ùt Templum *iako Kościoł*, ud. ùt aliud, *iako insza rzecz*. Quæ est agnitio secundæ declinationis? *ktore iest poznanie drugiego staczania*? hæc est, *to iest*, cujus genitivus singularis terminatur, in i, longùm, *ktorego rodzący spadek liczby małey kończy się na* i, *przedłużoną literę* & pluralis, in orum, itidem longnum, *a wielkiey także liczby na przedłużoną*. Quando Nominativus terminatur in er, ir, ur, um, ud *kiedy mianuiący spadek kończy się na te syllaby* similis illi erit vocativus, *podobny iemu*

mu będzie wzywaiący. Quando autem Nominativus terminatur in us, *kiedy zaś mianuiący spadek kończy się na* us, vocativus mutatur in e, *wzywaiący odmienia się na* e, ût serve, *iako sługo*, quando nominativus Nominum propriorum terminatur in ius, *kiedy mianuiący spadek imion własnych kończy się na* ius, abiicitur us in fine, *odrzuca się* us *na końcu*, ût Autonius, *iako Antoni*, Cantius *Kanty; iako te świadczą imiona*. Nomina vero appellativa & adjectiva, *imiona zaś pospolite i przydatne*, quæ terminantur in ius, *ktore się kończą tak*, habent vocativum in e, *maią wzywaiący spadek na* e, ût Cancellarius Cancellarie, *iako Kanclerz, Kanclerzu*. Notarius, Notarie, egregie, *Pisarz, Pisarzu, grzeczny*. Nomina autem propria & Sacra, *imiona zaś własne i Swięte*, quæ terminantur, in eus, *ktore się tak kończą*, habent Vocativum in e, *maią wzywaiący spadek na* e, ût Bartholomæus, Bartolomææ, Thadæus, Tadææ *iako te imiona pokazuią*. Prophana autem nomina propria in eus, definentia, *świeckie zaś imiona własne tak kończące się*, habent vocativum casum, *maią wzywaiący spadek* in u, ût Thideus Thideu, *tak iako Tydeuszu*, præter Melibeum, *oprocz Melibeusza*.

Tertia declinatio, *trzecie staczanie*, quot habet terminationes? *wielie ma syllab kończących?* plurimas, *naywięcey*; Literas autem

termi-

terminales habet tredecem, *Liter zaś końcowych ma trzynaście*, a,c,d,e,i, l, m, n, o, r, s, t, x, *te wszystkie tu położone porządkiem*, a, ùt Stemma, *iako Herb*, c, ùt lac, *iako mleko* d, ùt David, *iak Dawid*, e, ùt sedile, *iako stołek*, i ùt sinapi, *iako gorczyca*, l, ùt mel, *iako mioð*, m, ùt centum, *iako sto*, n, ùt limen *iako prog*, o, ùt homo, *iako człowiek*, r, ùt labor, *iako praca*, s, ùt Civitas, *iako Miasto*, t, ùt caput, *iako głowa*, x, ùt felix, *iako szczęśliwy*. Quæ est agnitio tertiæ declinationis, *ktore iest poznanie trzeciego staczania*, hæc ste *to iest*, cujus genitivus singularis terminatur in is breve, *ktorego rodzący spadek małey liczby kończy się tak*, & pluralis in um longum, *a w wielkiey liczbie tak*, ut Pater, Patris, Patrum, *iako ten pokazuie przykład*.

Quarta declinatio quot habet terminationes? *czwarte staczanie wiele ma kończonych syllab?* duas, *dwie*, quas? *ktore?* us, & u, *te obiedwie*, us, ùt sensus, *iako zmysł*, u, ùt gelu, *iako mroz*. Quæ est agnitio quartæ declinationis? *ktore iest poznanio czwartego staczania?* hæc est, *to iest*, cujus genitivus singularis terminatur in us longum, *ktorego rodzący spadek liczby iedney tak się kończy*, & pluralis in um, longum, *á wielkiey liczby w tę syllabę, przedłużoną według tego*, ùt hic casus, hujus casus, horum casuum.

Quinta

Quinta declinatio quot habet terminationes? *piąte staczanie wiele ma syllab kończonych?* unam tantum, *iednę tylko*, quam? *ktorą?* es ùt dies, *iako dzień.* Quæ est agnitio quintæ declinationis? *ktore iest poznanie piątego staczania?* hæc est, *to iest*, cujus genitivus ſingularis terminatur in ei diviſas literas, *ktorego rodzący spadek liczby iedney kończy się na te rozdzielone litery*, ut hic v. hæc dies, hujus diei, & pluralis in erum, *a wielkiey liczbie na te syllaby*, ùt hi dies, horum dierum, *według tego przykładu.*

Pronomen quid est? *nazwisko co iest?* est pars orationis declinabilis, *iest część mowy staczaiąca się*, loco nominis poſita, *miasto, imienia położona*, perſonam ſignificans, *osobę znacząca*, ùt ego, *iako ia* tu, *ty*, ille, *on*, Quod sunt pronominis accidentia? *wiele iest nazwiska przypadkow?* ſeptem, *siedm*, quæ? *ktore?* figura, *wyobrażenie*, ſpecies, *kształt*, perſona, *osoba*, genus, *rodzay*, declinatio, *staczanie*, numerus, *liczba*, casus, *spadek*, figuræ sunt tres, *wyobrażenia iest troie*, ſimplex, *proste*, út ego, *iako ia*, composita, *złozone*, ùt ego ipse, *iako ia sam*, decomposita, *więcey niż złożone*, ùt ego metipse, *iako ia samże.* Species ſunt duæ, *kształtow iest dwa*, primitiva, *początkowy*, ùt ego, *iako ia*, tu, *ty*, sui, *siebie*, derivativa, *pochodzący*, ùt meus,

iako

iako mòy, tuus, *twoy*, suus, *swoy*. Personæ sunt tres, *osob iest trzy*, prima ùt ego, *pierwsza iako ia*, nos, *my*, secunda, *wtora*, ut tu, *iako ty*, vos *wy*, tertia, *trzecia*, út ille, *iako on*, ùt illi, *iako oni*, genera in pronomine sunt quatuor, *rodzaiów w nazwisku iest cztery*. masculinum, ùt iste, *męski iako ten*, qui, *ktory*, fæmininum, *niewieści*, ùt ista, *iako ta*, quæ *ktora*, Neutrum, *oddziélony*, ùt illud, *iako to*, quot, *ktore*, omne, *wszelkie*, ùt nostras *iako naszyniec*. vestras, *waszyniec*, cujas, *zkąd rodem*. Declinationes sunt quinque, *staczania iest pięcioro*, ùt prima, *iako pierwsze*, secunda *drugie*, tertia, *trzecie*, quarta, *czwarte*, quinta, *piąte*. Numeri sunt duo, *liczby są dwie*, singularis, *iedna*, ùt noster, *iako nasz*, pluralis, *wielka*, ùt nostri, *iako nasi*. Casus sunt sex, *spadkow iest sześć*. nominativus, *mianuiący*, genitivus, *rodzący*, dativus, *dawaiący*. accusativus, *oskarżaiący*, vocativus, *wzywaiący*, ablativus, *odbieraiący*.

Ego pronomen finitivum, *Ia nazwisko zamierzone*, generis omnis, *rodzaiu wszelkiego*, numeri singularis, *liczby małey*, figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego*, speciei primitive, *kształtu początkowego*, Personæ primæ, *osoby pierwszey* sic declinabilis: *tak się staczaiące*.

Nu-

Numero ſingulari, *w małey liczbie.*

Nominativo ego, *w mianuią: spadku ia.*
Genitivo, mei v. mis, *w rodzącym mnie.*
Dativo, mihi *w dawaiącym mnie.*
Accuſativo, me, *w oskarżaiącym mnie.*
Vocativo, caret, *w wzywaiącym nie ma.*
Ablativo a me, *w odbieraiącym odemnie.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo, nos, *w mianuiącym my.*
Genitivo, noſtrum *v.* noſtri, *w rodzącym nas.*
Dativo, nobis, *w dawaiącym nam.*
Accuſativo, nos, *w oskarżaiącym nas.*
Vocativo, caret, *w wzywaiącym nie ma.*
Ablativo, a nobis, *w odbieraiącym od nas.*

Numero singulari, *w małey liczbie.*

Nominativo tu, *w mianuiącym ty.*
Genitivo tui *v.* tis, *w rodzącym ciebie.*
Dativo tibi, *w dawaiącym tobie.*
Accuſativo te, *w oskarżaiącym ciebie.*
Vocativo o tu, *w wzywaiącym o ty.*
Ablativo a te, *w odbieraiącym od ciebie.*

Numero plurali, *w wielkiey liczbie.*

Nominativo vos, *w mianuiącym wy.*
Genitivo vestrum *v.* veſtri, *w rodząc: was.*
Dativo, vobis, *w dawaiącym wam.*
Accuſativo vos, *w oskarżaiącym was.*
Vocativo o vos, *w wzywaiącym o wy.*
Ablativo a vobis, *w odbieraiącym od was.*

Verbum quid est? *słowo co iest?* eſt pars orationis, *iest część mowy,* quæ conjuga-

tur

tur, *ktora się sprzęga*, per modos, *przez sposoby*, tempora, *czaszy*, numeros, *liczby* & personas, i *osoby*, ùt scribo, *iako piszę*, laboro, *pracuię*, rogo, *proszę*, rogor, *proszą mnie*. Quotuplex est Verbum? *wielorakie iest Słowo?* ratione personæ, *względem osoby*, duplex, *dwoiakie*, personale, *osobiste*, & impersonale, *i nieosobiste*. Verbum personale est, *słowo osobiste iest*, quod conjugatur, *ktore się sprzęga*, per tres personas *przez trzy osoby*, ùt ego studeo, *iako ia uczę się*, tu studes, *ty uczysz się*, ille studet, *on uczy się*; et pluraliter, *a w wielkiey liczbie*, nos studemus, *my uczemy się*, vos studetis, *wy uczycie się*, illi student, *oni uczą się*. Verbum impersonale est, *słowo nie osobiste iest* quod tantum conjugatur, *ktore się tylko sprząga*, per unam personam tertiam, *przez iednę osobę trzecią*, in numero singulari, *w liczbie małey*, út pudet, *iako wstydzi się*, piget, *leni się*, pænitet, *żal mi*. Quotuplex est verbum? *wielorakie iest słowo?* ratione conjugationis, *względem złączènia albo sprzążenia*, duplex, *dwoiakie*, anologum, *rowne*, ùt video, *iako widzę*, & anomalum, *i nierowne*, ùt sum, *iako iestem*, fero, *noszę* item est triplex, *znowu iest troiakie*, abundans, *obfituiące*, defectivum, *niedostatnie*, & medium, *i średnie*. Verbum ratione constructionis est duplex, *słowo względem składania*

iest

ets *dwiakie*. absolutum, *doskonałe*, & Translatum *i Przemiiaiące*. Ratione rei significatæ est triplex, *względem rzeczy znaczącey iest troiakie*: Substantivum, *istotne*; Vocativum, *wzywaiące*, & adjectivum, *i przydawaiące*, Quot sunt in Verbo accidentia? *Wiele iest w słowie przypadkow?* octo, *ośm*, Figura *wyobrażenie*, species, *kształt*, Genus, *Rodzay*, conjugatio, *sprzążenie* modus *sposob*, Tempus, *czas*, numerus, *liczba* Persona *Osoba*. Figuræ sunt tres, *wyobrażenia iest troie*, simplex, *proste*, ut nosco, *iako znam*, composita, *złoże*, ut cognosco, *iako poznaię* decomposita, *więcey niż złożone*, ut recognosco, *iako rozeznaię*. Species sunt duæ, *Kształtow iest dwa*, primitiva, ut clareo, *początkowy iako słynę*, derivativa, ut claresco, *pochodzący także iako słynę*, *albo iaśnieię*. Genera in verbo sunt quinq; *Rodzaiow w słowie iest pięć*, activum *sprawuiący*, ut moneo, *iako napominam*, passivum, *cierpiący*, ut moneor, *iako napominaią mnie*, neutrum, *oddzielny*, ut sedeo, *iako siedzę*, deponens, *pokładaiący*, ut loquor, *iako mowię*, revertor, *wracam się*, commune, *pospolity*, ut moror *iako bawię się*. Conjugationes sunt, quatuor, *sprzążenia iest czworo*, prima, *pierwsze*, ut excuso, *iako wymawiam*, secunda, *wtore* ut habeo, *iako mam*, tertia, *trzecie*, ut accipio *iako biorę*, quarta, *czwarte*, ut scio, *iako wiem*, *albo umiem*.

Quit est prima Conjugatio? *Coż iest pierwsze sprzążenie?* Est quæ habet secund Personam, *Jest ktore ma drugą Osobę*, Mod Indicativi, *sposobu ukazuiącego*, tempori præsentis, *czasu teraznieyszego*, numeri singularis, *liczby małey*, desinentem in as longum *kończącą się tak*, & infinitivum in ar *á nieograniczony sposob tak*, út laudo laudas laudare, *chwalę*.

Quid est secunda Conjugatie? *Coż iest wtore sprzążenie?* Est quæ habet secunda Personam, *Jest ktore ma drugą Osobę*, Mod Indicativi, *sposobu ukazuiącego*, tempori præsenti, *czasu teraznieyszego*, numeri singularis, *liczby małey*, desinentem in es longum, *kończącą się na tę syllabę przedłużną*, & infinitivum in ere, *á nieograniczon sposob tak*, út rideo, rides ridere, *śmieie się*

Quid est tertia Conjugatio? *Coż iest trzeci sprzążenie?* Est quæ habet secunda Personam. *Jest ktore ma drugą Osobę*, Mod Indicativi, *sposobu ukazuiącego*, tempori præsentis, *czasu teraznieyszego*, numeri singularis, *liczby małey* desinentem in is breve *kończącą się na tę syllabę ukroconą*, & infinitivū in ere, *á nieograniczony sposob tak* út quærό, quæris, quærere, *szukam*.

Quid est quarta Conjugatio? *Coż iest czwarte sprzążenie?* Est quæ habet secunda Personam, *Jest ktore ma drugą Osobę*, Mod

Indi-

ndicativi, *sposobu ukazuiącego*, temporis præsentis, *czasu teraznieyszego* numeri singularis, *liczby małey*, definentem in is longum, *kończącą się na tę syllabę przedłużoną*, & infinitivum in ire, *á nieograniczony sposob tak*, út audio, audis, audire *słyszę*.

Modi sunt septem. *Sposobow iest siedm*; Indicativus, *Ukazuiący*, Imperativus, *Roskazuiący*, Subjunctivus, *Złączaiący*, Optativus, *Zadaiący*, Potentialis, *Mogący*, Permissivus, *Dopuszczaiący*, & Infinitivus, *y Nieograniczony*, Tempora sunt, quinque, *czasow iest pięć*, Præsens, *Teraznieyszy*, Præteritum imperfectum, *Przyszły niedoskonały*, Præteritū perfectum, *przeszły doskonały*, Præteritum plus quam perfectú, *Przeszły więcy niżdoskonały*, Futurú *i przyszły*, Numeri sunt duo, *liczby są dwie*, singularis *mała* út pingo *iako maluię* Pluralis, *Wielka* út pingimus, *iako malujemy*, Personæ sunt tres, *Osob iest trzy*, prima út ego dico, *pierwsza iako mowię*, nos dicimus, *my mowiemy*, secunda *druga*, tu dicis, *ty mowisz*, vos dicitis, *wy mowicie*, tertia, *trzecia*, ille dicit, *on mowi*, illi dicunt, *oni mowią*.

Participium quid est! *Uczęstnik co iest!* Pars orationis declinabilis, *Część mowy staczaiącey się*, Accidentia Nominis & Verbi habens, *przypadki, Imienia y słowa maiąca* út scribens, *iako piszący* orans, *modlący się*. Accidentiá sunt septem, *Przypadkow iest siedm*;

 Figu-

Figura *Wyobrażenie*, Tempus, *Czas*, Sign
catio, *Znaminowanie*. Genus *Rodzay*, D
clinatio, *Staczanie*, Numerûs, *Liczba*, Caſ
Spadek. Figuræ ſunt trés, *Wyobrażenia ie*
troie, ſimplex, *proste*, ut dans, *iako daiąc*
compoſita, *złożone*, ut condens *iako wyst*
wiaiący, decompoſita, *więcey niż złożone*,
abſcondens, *iako ukrywaiący*. Tempora ſ
tria, *Czaſow iest trzy*, præſens, *teraznieyſz*
út videns, *iako widzący*, præteritum, *przeſz*
ut viſus, *iako widziany*, fnturum, *przyſzły*
viſurus, *iako maiący widzieć*, videns *mai*
cy bydź widziany, ſignificationes ſunt quatu
Znaczenia iest czworo, Activa, *ſprawuiąc*
útmittens *iako poſyłaiący*, miſſurus, *maiąc*
posłać paſſiva, *Cierpiący*, út miſſus, *iako p*
słany mittendus, *maiący bydź posłany*, N
tralis, *Oddzielne*, ut clamans, *iako wołaiąc*
Communis, *Poſpolite*, út recordans, *iako p*
miętaiący. Genera ſunt quatuor, *Rodzaiow i*
cztery, Maſculinum. *Męski* út ſcriptus, *iako*
piſany, Fæminitum, *Niewieści*, ut ſcripta *ia*
piſana. Neutrum, *Oddzielny*, ut ſcriptum *ia*
piſane, Omne *Wſzelki*, út faciens, *iako c*
niący Declinatiónes ſunt tres, *Staczania i*
troie, prima, *pierwſze*, ſecunda, *drugie*, t
tia, *trzecie*- Numeri ſunt duo, *Liczby ſą d*
ſingularis, *mała*, ut tenens, *iako trzymaiąc*
pluralis, *wielka*, út tenentes, *iako trzyma*
cy. Caſus ſunt ſex ſequëntes, *Spadkow i*
ſześć następuiących.

Nu

Numero singulari *w małey liczbie.*
Nominat. hic: Legens, *w Mia: ten Czytaiący.*
Gen: hujus legentis, *w Rodz: tego czytaią.*
Dativo huic legenti, *w Dawa: temu czyta:*
Accusat:. hunc legen: *w Oska: tego czytaią.*
Vocativo ô legens *w Wzy. o czytaiący.*
Abla: ab hoc legente vel i *w Odb: od tego czyt:*
Numeró Plurali *w wielkiey Liczbie.*
Nominat: hi legentes *w Mianu: ci czytaiący.*
Gen: horum legentiũ *w Rodz: tych czytaiących*
Dativo his legentibus *w Dawa: tym czytaią:*
Accusat: hos legentes *w Oskarz tych czyta:*
Vocativo ô legentes *w Wzywa: o czytaiący.*
Abla: ab his legentibus *w Odbie: od tych czyta:*

Adverbium quid est? *Przysłowie co iest?* Pars orationis indëclinabilis. *Część mowy nieskaczaiącey się,* quæ Adjuncta verbo, *ktora złączona z słowem,* aut Nomini, *albo Imieniem,* aut Participio, *albo z Uczestnikiem:* aut alteri Adverbio, *albo z inszem Przysłowiem.* ejus significationem determinat *iego znaczenie kończy,* ut bene studet, *iak dobre się uczy,* semper diligens, *zawsze pilny.* Accidentia in adverbio sunt tria. *Przypadkow w przysłowiu iest trzy,* Figura, *Wyobrażenie,* Species *Kształt,* & Comparatio, *i Przyrownanie.* Figure sunt tres, *Wyobrażenia iest troie,* simplex ut faciliter, *proste iako łatwo,* composita, *złożone,* ut dificiliter, *iako trudno* decomposita, *więcey niż złożone,,* ut perdiffi-
culter

culter, *iako bardzo trudno*, Species ſunt duæ *Kſztałtow iest dwa*, Primitiva ut nunc ſemper *Początkowy iako teraz zawſze*, Derivativa *pochodzący*, út breviter perfectè, *iako krotko doskonale*. Gradus comparationis ſunt tres *stopniow przyrowniwania iest trzy*, Poſitivus, *przedni* ùt pulchrè, *iako pięknie*. Comparativus, *Przyrownywaiący*, ùt pulchrius, *iako piękniey* Superlativus. *Przèwyżſzaiący*, ùt pulcherimè, *iako naypiękniey*.

Conjunctio quid est? *Złączénie co iest?* Pars orationis indeclinabilis, *Część mowy nie staczaiącey się*, conjungens, vel etiam disjungens, *złączaiące albo też rozłączaiące*, voces aut ſententias, *słowa, álbo sentencye*, ùt ſed, ſivè, *iako ale, lubo*. Conjunctiones Orationis Præpoſitivi ſunt iſtæ, *złączenia początku pierwiey położone są te*, ac, in, an, *czyli* aut *albo* mamque, *albowiem*. neque *ani*, quapropter *przetoż*, quanquam, *aczkolwiek* & cætera, *inſze słowa*. Conjunctiones Ordinis Postpoſitivi ſunt iſtæ, *Złączenie porządku potym położonego są te*: autem, *zaś* enim *bowiem*, quidem, *zaiste*, quoque, *też*, veró. *zaś*, que vel, *albo nie*, *czyliż*. Conjunctiones Ordinis Communis ſunt iſtæ. *Złączenia porządku pospolitego są te*, alioquin, *inaczey*, duntaxat, *tylko*, ergo, *więc*, etiamſi, *chociaż*, idcirco *dlatego*, quia, *bo*, quod, *że*, & cætera *i inſze*

Præ-

Præpoſitio quid est? *Przekładanie co iest?* est Vox, *iest Słowo*, quæ aliis Orationis partibus feré præponitur, *ktore przed inſzemi Mowy częściami prawie położone bywa*, ùt, ad, *iako do*, pro, *zá*, *i inſze*. Præpoſitiones ſunt duplices, *Przekładania są dwoiakie*, aliæ ſunt quæ habens Caſum Accuſativum, *iedne są ktore maią Spadek Oskarzaiący*. aliæ quæ habent Caſum Ablativum, *inſze ktore maią ſpadek odbieraiący*. Accuſativum habentes ſunt iſtæ, *Oskarzaiący ſpadek maiące są te*, quæ ponuntur cum ſuo caſu, *które się kładą z ſwoim ſpadkiem*, ud ad, *iako do*, ad Scholam, *do Szkoły*, apud, *u* apud Fratrum, *u Brata* ante, *przed* ante meridiem, *przed południem*, circum, circiter, circa, *około* circa occaſum Solis, *około zachodu Słońca*, extra Portam, *za Bramą*, infra, *niżey*, infra Menſam, *niżey Stołu*, inter Religioſos, *między Zakonnikami*, inter duas Septimanas, *między dwiema Niedzielami*, juxta legem, *według prawa* ob ſpem, *dla nadzieie*, penes parientem, *przy ścianie*, per, *pzrez*, per diem, *przez dzień*, post Contionem, *po Kazaniu*, præter, *oprocz* præter intentionem, *oprocz intencyi*, própè Eccleſiam, *blisko Kościoła*, propter ſanitatem *dla zdrowia*, ſecundum opinionem, *według mniemania*, ſupra vires, *nad siły*, ſecus viam *wedle drogi*, trans fluvium, *ztamteyſtrony rzeki*, ultra merita, *nad zasługi*, contra hostem,

prze-

przeciwko nieprzyiacielowi, erga Discipulū *przeciwko Uczniowi*, adversus& adversum vicinum, *przeciwko sąsiadowi*, Præpositiones Ablativum regentes sunt istæ, *Przekładania oddalaiący spadek maiące są te*: absq; *bez*, absq consensu, *bez pozwolenia*, cum libris, *z ksiąz kami*, coram Judice, *przed Sędzią*, de realitate *o rzetelności*, palam Studiosis *iawnie przed Studentami*, prætimore, *dla boiaźni*, pro pecuniis, *za pieniądze*, sine amico, *bez przyiaciela* á parente, *od Rodzica*, è militibus, *z żołnierzow* ab igne, *od ognia*, ex aliis, *z inszych* abs quolibet, *od każdego*, crure tenus, *po goleni*, in scamnó, *na ławie*, sub lapide, *pod kamieniem*, super fronde, *na gałęzi*.

Quid est Interjectio? *Co iest wdanie?* est vox indeclinabilis, *iest głos niestaczaiący się*, affectum animi significans, *affekt umystu znaczący* ùt ah, *ach*, euge, *chey*, eja, *nuż*, haha, *chacha*, hei, *hey niestetyż*, hem, *czegoż* heus *hey słusz*, o! utinam, *boday*- papæ, *ba wey* vah, *otoż oto, tobie*, væ *biada*.

Laudo Verbum Activum, *Chwalę iest Słowo sprawuiące* figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego*, Modi Indicativi, *sposobu ukazuiącego*, temporis præsentis, *czasu teraznieyszego*, Numeri singularis, *Liczby małey*, Personæ primæ, *Osoby pierwszey*, Conjugationis primæ, *Sprzążenia pierwszego*, quod conjugatur sic, *ktore się Sprząga tak*.

Ego

Ego laudo, *Ja chwalę*, tu laudas, *ty chwalisz*, ille laudat *on chwali*. Pluraliter. *W wielkiey liczbie*, nos laudamus, *my chalemy*, vos laudatis, *wy chwalicie*, illi laudant, *oni chwalą*. Præteritum imperfectum, *Przeszły niedoskonały czas* singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudabam *Ja chwaliłem*, tu laudabas *ty chwaliłeś*, ille laudabat, *on chwalił*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*. nos laudabamus, *my chwaliliśmy*, vos laudabatis, *wy chwaliliście* illi laudabant, *oni chwalili*. Præteritum perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudavi, *Ja pochwaliłem*, tu laudavisti, *ty pochwaliłeś*, ille laudavit *on pochwalił*, Pluraliter. *w wielkiey liczbie*, nos laudavimus, *my pochwaliliśmy*, vos laudavistis *wy pochwaliliście*, illi laudaverunt, vel laudavere. *oni pochwalili*. Præteritum plusquam perfectu, *Przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudaveram, *Ja pocwaliłem był*, tu laudaveras, *ty pochwaliłeś był*, ille laudawerat, *on pochwalił był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudaveramus, *my pochwaliliśmy byli*, vos laudaveratiś, *wy pochwaliliście byli*, illi laudaverant, *oni pochwalili byli*. Futurum, *Przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie* Ego laudabo, *Ja będę chwalił, albo pochwalę* tu laudabis, *ty będziesz chwalił albo pochwalisz*, ille laudabit, *on będzie chwalił albo pochwa-*

chwali. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nós laudabamus, *my będziemy chwalić albo pochwalemy*, vos laudabitis, *wy będziecie chwalić albo pochwalicie.* illi laudabunt, *oni będą chwalić albo pochwalą.*

Imperativus Modus habet tempora duo. *Rozkazuiący sposob ma czasow dwa.* præsens, *teraznieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, tu lauda, *ty chwal*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos laudate, *wy chwalcie*, Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, tu laudato, *ty chwal więc albo potym*, ille laudato, *on niech chwali potym.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos laudatote, *wy chwalcie potym*, illi laudando, *oni niech chwalą więc albo potym.*

Subjunctivus Modus habet tempora quinque. *Złączaiący sposob ma czasow pięć*, præsens, *teraznieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudem, *Ja niechay chwalę*, tu laudes *ty chwal*, ille laudet, *on niechay chwali.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudemus, *my chwalmy*, vos laudetis, *wy chwalcie*, illi laudent, *oni niech chwalą.* Præteritum Imperfectum, *Przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudarem, *Ja chwaliłbym*, tu laudares, *ty chwaliłbyś*, ille laudaret, *on chwaliłby*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudaremus, *my chwalilibyśmy*, vos laudaretis, *wy chwalilibyście*, illi lauda-

da-

darent, *oni chwaliliby*. Præteritum perfectum *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*. Cum egó laudaverim, *Gdy ia pochwaliłem*, cum tu laudaveris, *gdyś ty pochwalił*, cùm ille laudaverit, *gdy on pochwalił*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cùm nos laudaverimus, *gdyś my pochwalili*, cùm vos laudaveritis, *gdyście wy pochwalili*, cùm illi laudaverint, *gdy oni pochwalili*. Præteritum plus quam perfectum. *Przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, Ego laudavissem. *Ja pochwaliłbym był*, tu laudavisses, *ty pochwaliłbyś był*, ille laudavisset, *on pochwaliłby był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos laudavissemus, *my pochwalilibyśmy byli*, vos laudavissetis, *wy pochwalilibyście byli*, illi laudavissent, *oni pochwalili by byli*. Futurum, *Przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cùm ego laudavero, *gdy ia pochwalę albo chwalić będę*, cùm tu laudaveris, *gdy ty pochwalisz albo chwalić będziesz*, cùm ille laudaverit, *gdy on pochwali albo chwalić będzie*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cúm nos laudaverimus, *gdy my pochwalemy albo chwalić będziemy*, cùm vos laudaveritis, *gdy wy pochwalicie albo gdy chwalić będziecie*, cum illi laudaverint, *gdy oni pochwalą, albo chwalić będą*.

Infinitivus Modus habet tempora quinque. *Nieograniczony sposob ma czasow pięć.*

Præ-

Præſens&præteritum imperfectum *Terazniey-ſzy Przeſzty niedoskonaly czas*, ut laudare *ia-ko chwalić*. Præteritum plus quam perfectũ. *Przeſzty więcey niż doskonały czas*, ut lau-daviſſe, *iako chwalić było*. Futurum. *Przy-ſzty czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, eſſe laudaturum, *że ten będzie chwalić*, eſſe lauda-turam, *że ta będzie chwalić*, eſſe laudaturum, *że one będą chwalić*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſſe laudaturos, *że ci będą chwalić*, eſſe laudaturas, *że te będą chwalić*, eſſe laudatura, *że one będą chwalić*. Gerundia ſunt tria. *No-ſzące są trzy*, laudandi, *chwalenia*, laudando, *chwaląc*, laudandum *potrzeba chwalić*. Su-pina ſunt duo: *Konieczne są dwa*, laudatũ *chwa lić*, laudatu, *ku chwaleniu*, Participia ſignifica-tionis activæ ſunt duo *Uczęstnikow znaczenia ſprawuiącego iest dwa*, præſens *terazniey-ſzy*, ut laudans, *iako chwalący*, Futurũ, *Przy-ſzty czas*, ut laudaturus, *iako maiący chwalić*.

Indicativus Modus habet tempora quinque. *Ukazuiący ſposob ma czasow pięć*: Præſens *terazniey ſzy czas*, ſingulariter, *w małey licz-bie*. Ego laudor, *mnie chwalą*, tu laudaris vel laudare, *ciebie chwalą*, ille laudatur, *onego chwalą*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*, nos laudamur, *nas chwalą*, vos laudamini, *was chwalą*, illi laudantur, *onych chwalą*. Præ-teritum imperfectum: *Przeſzty niedoskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie* ego laudabar

mnie

mnie chwalono, tu laudabaris, vel laudabare, *ciebie chwalono*, ille laudabatur, *onego chwalono*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*: nos laudabamur, *nas chwalono*, vos laudabamini, *was chwalono*, illi laudabantur, *onych chwalono*. Preter tum perfectum: *Przeszły doskonały czas*: singulariter: *w małey liczbie*: Ego sum vel fui laudatus, *Ja iestem albo byłem pochwalony. albo też mnie pochwalono*, tu es vel fuisti laudatus, *ty iesteś albo byłeś pochwalony*, ille est vel fuit laudatus, *on iest albo był pochwalony*. Plu aliter: *w wielkiey liczbie*, nos sumus vel fuimus laudati, *my iesteśmy albo byliśmy pochwaleni albo też nas pochwalono*, vos estis v. fuistis laudati, *wy iesteście albo byliście pochwaleni*, illi sunt v. fuerunt laudati, *oni są albo byli pochwaleni*. Præteritum plus quam perfectum, *Przeszły więcey niż doskonały czas*, sin ulariter, *w małey liczbie*. Ego eram vel fueram laudatus, *Ja byłem dawno pochwalony*, tu eras vel fueras laudatus, *ty byłeś dawno pochwalony*, ille erat vel fuerat laudatus, *on był dawno pochwalony*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*: nos eramus vel fueramus laudaty, *my byliśmy dawno pochwaleni*, vos eratis vel fueratis laudati, *wy byliście dawno pochwaleni*, illi erant vel fuerant laudaty, *oni dawno byli pochwaleni*. Futurum: *Przyszły czas*: singulariter: *w małey liczbie*: Ego laudabor, *mnie*

będą

będą chwalić albo ia będę chwalony, tu laudaberis vel laudabere, *ciebie będą chwalić albo ty będziesz chwalony*, ille laudabitur, *onego będą chwalić albo on będzie chwalony.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* nos laudabimur *nas będą chwalić albo my będziemy chwaleni*, vos laudabimini, *was będą chwalić albo wy będziecie chwaleni*, illi laudabuntur, *onych będą chwalić albo oni będą chwaleni.* Imperativus Modus habet tempora duo. *Rozkazuiący ſposob ma czasow dwa* præſens, *teraźnieyſzy czas*, ſingulariter: *w małey liczbie:* tu laudare, *ciebie niech chwalą.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* vos laudamini, *was niech chwalą.* Futurum: *Przyſzły czas:* ſingulariter: *w małey liczbie:* tu laudator, *ty będzieſz chwalony*, laudator ille *niech będzie on chwalony potym.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* vos laudaminor, *wy będziecie potym chwaleni* illi laudantor, *oni potym niech będą chwaleni.*

Subjunctivus Modus habet tempora quinque *Złączaiący ſposob ma czasow pięć.* præſens *teraznieyſzy czas*, ſingulariter *w małey liczbie:* Ego lauder, *mnie niech chwalą*, tu lauderis vel laudere, *ciebie niech chwalą*, ille laudetur, *onego niech chwalą.* Pluraliter: *w wielkiey liczbie:* nos laudemur, *nas niechay chwalą*, vos laudemini, *was niechay chwalą*, illi laudentur, *onych niechay chwalą.* Præteritũ

im-

imperfectum: *Przeszły niedoskonały czas*, singulariter: *w małey liczbie:* Ego laudarer, *mnie chwalonoby*, tu laudereris vel laudarere *ciebie chwalonoby*, ille laudaretur, *onegoby chwalono albo chwaliliby go*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*, nos laudaremur, *nas chwalonoby*, vos laudaremini, *was chwalonoby*, *albo chwaliliby was*, illi laudarentur, *onychby chwalono albo chwaliliby ich*. Præteritum perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter: *w małey liczbie:* cum ego sim vel fuerim laudatus, *gdy ia iestem albo byłem pochwalony*, cum tu sis vel fueris laudatus, *gdy ty iesteś albo byłeś pochwalony*, cum ille sit vel fuerit laudatus, *gdy on iest albo był pochwalony*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*. cum nos simus vel fuerimus laudati, *gdy my iesteśmy albo byliśmy pochwaleni*, cum vos sitis vel fueritis laudati, *gdy wy iesteście albo byliście pochwaleni*, cum illi sunt vel fuerint laudati, *gdy oni są albo byli pochwaleni*. Preteritum plus quam perfectum: *Przeszły więcey niż doskonały czas:* singulariter: *w małey liczbie:* Ego essem vel fuissem laudatus, *Ja byłbym był pochwalony*, tu esses vel fuisses laudatus, *ty byłbyś był pochwalony*, ille esset vel fuisset laudatus, *on byłby był pochwalony*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos essemus vel fuissemus laudati, *my bylibyśmy byli pochwaleni*, vos essetis vel fuissetis laudati, *wy bylibyście*

ście byli pochwaleni, illi essent vel fuissent laudati, *oni byliby byli pochwaleni* Futurũ *Przyszły czas*: singulariter: *w małey liczbie*: Ego ero vel fuero laudatus. *Ja będę pochwalony*, tu eris vel fueris laudatus, *ty będziesz pochwalony*, ille erit vel fuerit laudatus, *on będzie pochwalony*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*: nos erimus vel fuerimus laudati, *my będziemy pochwaleni*, vos eritis vel fueritis laudati, *wy będziecie pochwaleni*, illi erunt vel fuerunt laudati, *oni będą pochwaleni*.

Infinitivus Modus habet tempora quinque. *Nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præsens & præteritum imperfectum. *Teraźnieyszy i Przeszły niedoskonały czas*, laudari, *bydź chwalonym*. Præteritum perfectum & plus quam perfectum. *Przeszły niedoskonały i więcey niż doskonały czas*. singulariter: *w małey liczbie*: esse vel fuisse laudatum, *bydź było pochwalonym*, laudatam *pochwaloną*, laudatum, *pochwalone*. Pluraliter: *w wielkiey liczbie*: esse vel fuisse laudatos, *bydź było pochwalonemi*, laudatas, *także*, laudata *bydź pochwalone*. Futurum: *Przyszły czas*. singulariter: *w małey liczbie*: laudatum iri vel esse laudandum, *że ten będzie pochwalony*, laudandam, *że ta będzie pochwalona*, laudandum, *że to będzie pochwalone*. Pluraliter. *w wielkiey liczbie*: esse laudandos, *że będą chwaleni*, laudandas, *że te*

będą

będą chwalone. Participia signficationis passivæ sunt duo, *uczestnikow znaczenia cierpiącego iest dwa,* præteritum, *przeszły*; ut laudatus, *iako pochwalony,* laudata, *pochwalona,* laudatū, *pochwalone.* Futurū, *przyszły czas,* ut laudandus, *iako maiący być pochwalony,* laudanda, *maiąca być pochwalona,* laudandum, *maiące być pochwalone.*

Doceo est verbum activum, *uczę iest słowo sprawuiące.* figuræ simplicis, *wyobrażenia prostego,* conjugationis secundæ, *stoczania wtorego, albo drugiego,* quod conjugatur sic: *ktore się sprzęga tak:*

Indicativus modus habet tempora quinque, *okazuiący sposob ma czasow pięć.* Præsens, *teraźnieyszy czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego doceo, *ia uczę,* tu doces, *ty uczysz,* ille docet, *on uczy.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos docemus, *my uczemy,* vos docetis, *wy uczycie,* illi docent, *oni uczą.* Præteritum imperfectum, *przeszły niedoskonały czas* singulariter, *w małey liczbie,* ego docebam, *ia uczyłem,* tu docebas, *ty uczyłeś,* ille docebat, *on uczył.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos docebamus, *my uczyliśmy,* vos docebatis, *wy uczyliście,* illi docebant, *oni uczyli.* Præteritū perfectum, *przesyły doskonały czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego docui, *ia nauczyłem,* tu docuisti, *ty nauczyłeś,* ille docuit, *on nauczył.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos

C docui-

docuimus, *my nauczyliśmy*, vos docuistis, *wy nauczyliście*, illi docuerunt vel docuere, *oni nauczyli*. Præteritum plus quàm perfectum, *przeszty więcey niż doskonaty czas*, singulariter, *w matey liczbie*, ego docueram, *ia uczytem byt*, tu docueras, *ty uczyteś byt*, ille docuerat, *on uczyt byt*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docueramus, *my uczyliśmy byli*, vos docueratis, *wy uczyliście byli*, illi docuerant, *oni uczyli byli*. Futurum, *pezyszty czas*, singulariter, *w matey liczbie*, ego docebo, *ia będę uczyt*, tu docebis, *ty będziesz uczyt*, ille docebit *on będzie uczyt*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docebimus, *my będziemy uczyć*, vos docebitis, *wy będziecie uczyć*, illi docebunt, *oni będą uczyć*.

Imperativus modus habet tempora duo, *roskazuiący sposob ma czasow dwa*, præsens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w matey liczbie*, tu doce, *ty ucz*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos docete, *wy uczcie*. Futurum, *przyszty czas*, singulariter, *w matey liczbie*, tu doceto, *ty ucz potym*, ille doceto, *on niech uczy potym*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos docetote, *wy uczcie więc albo potym*; illi docento, *oni niech uczą więc albo potym*. Subjunctivus modus habet tempora quinque, *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w matey liczbie*, ego doceam, *ia niech uczę*, tu doceas, *ty*

y ucz, ille doceat, *on niech uczy*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos doceamus, *my uczmy*, vos doceatis, *wy uczcie*, illi doceant, *oni niech uczą*. Præteritum imperfectum, *przeszły niedoskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego docerem, *ia uczyłbym*, tu doceres, *ty uczyłbyś*, ille doceret, *on uczyłby*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos doceremus, *my uczylibyśmy*, vos doceretis, *wy uczylibyście*, illi docerent, *oni uczyliby*. Præteritum perfectum, *przeszły niedoskonały czas*, ſingulariter *w małey liczbie*, cum ego docuerim, *gdy ia nauczyłem*, cum tu docueris, *gdyś ty nauczył*, cũ ille docuerit, *gdy on nauczył*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos docuerimus, *gdyśmy nauczyli*, cum vos docueritis, *gdyście wy nauczyli*, cum illi docuerint, *gdy oni nauczyli*. Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego docuiſsem, *ia uczyłbym był*, tu docuiſses, *ty uczyłbyś był*, ille docuisset, *on uczyłby był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docuiſsemus, *my uczylibyśmy byli*, vos docuiſsetis, *wy uczylibyście byli*, illi docuiſsent, *oni uczyliby byli*. Futurum *przyszły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, cum ego docuero, *gdy ia będę uczył*, cum tu docueris, *gdy ty będziesz uczył*, cum ille docuerit, *gdy on będzie uczył*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos docuerimus, *gdy my będzie-*

my uczyć, cum vos docueritis, *gdy wy będzie*-*cie uczyć*, cum illi docuerint, *gdy oni będą uczyć*.

Infinitivus modus habet tempora quinque *nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præsens, & præteritum imperfectum, *teraźnieyszy i przeszły niedoskonały czas*, ut docere, *iako uczyć*. Præteritū perfectum & plus quam perfectum. *Przeszły i więcey niż doskonały czas* docuisse, *uczyć było*. Futurum, *przyszły czas* singulariter, *w małey liczbie*, esse doctum, *że ten będzie uczyć*, esse docturam, *że ta będzie uczyć*, esse docturum, *że to będzie uczyć*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, esse docturos *że ci będą uczyć*, esse docturas, *że te będą uczyć*, esse doctura, *że one będą uczyć*. Gerundia sunt tria, *noszące są trzy*, docendi, *uczenia*, docendo, *ucząc*, docendum *porzeba uczyć*. Supina sunt duo, *konieczne są dwa*, doctum, *uczyć*, doctu, *ku uczeniu*. Participia significationis activæ sunt duo, *uczestników znaczenia sprawuiącego iest dwa*. Præsens, *teraźnieyszy*, ut docens, *iako uczący*. Futurum *przyszły czás*, ut docturus, *iako maiący uczyć*, doctura, *maiąca uczyć*, docturum, *maiące uczyć*. Indicativus modus habet Tempora quinque, *ukazuiący sposob ma czasow pięć*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego doceor, *mnie uczą*, tu doceris vel docere, *ciebie uczą*, ille docetur, *onego uczą*

Plu-

Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docemur, *nas uczą*, vos docemini *was uczą*, illi docentur, *onych uczą*. Præteritum imperfectū, *przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego docebar, *mnie uczono*, tu docebaris vel docebare, *ciebie uczono*, ille docebatur *onego uczono*. Pluraliter, *w wielkiy liczbie*, nos docebamur, *nas uczono*, vos docebamini, *was, uczono*, illi docebantur, *onych uczono*. Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego ſum vel fui doctus, *ia iestem abo byłem uczony*, tu es vel fuiſti doctus, *ty iesteś abo byłeś uczony*. ille est v. fuit doctus, *on iest abo był uczony*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos ſumus v. fuimus docti, *my iesteśmy albo byliśmy uczeni*, vos estis v fuistis docti, *wy iesteście albo byliście uczeni*, illi ſunt v. fuerunt docti, *oni są abo byli uczeni*. Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego eram v. fueram doctus, *ia byłem dawno uczony*, tu eras vel fueras doctus, *ty byłeś dawno uczony* ille erat vel fuerat doctus, *on był dawno uczony*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos eramus vel fueramus docti, *my beliśmy dawno uczeni*, vos eratis v. fueratis docti, *wy byliście dawno uczeni*, illi erant vel fuerant docti, *oni byli dawno uczeni*. Futurum, *przyszły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego docebor, *mnie*

bę-

będą uczyć; tu doceberis vel docebere, *cieb* *będą uczyć*, ille docebitur, *onego będą uczy* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos docebimu *nas będą uczyć*, vos docebimini, *was będą* *czyć*, illi docebuntur, *onych będą uczyć*.

Imperativus modus habet tempora du *rozkazuiący sposob ma czasow dwa*. Pr sens *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w m łey, liczbie*, tu docere, *ciebie niech uczą*. Pl raliter, *w wielkiey liczbie*, vos docemini, *w niech uczą*. Futurum, *przyszły czas*, singu riter, *w małey liczbie*, docetor tu *niechay uczą potym*, docetor ille *onego niech uc potym*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos d ceminor, *was niech uczą potym*, illi doce tor, *onych niech uczą potym*.

Subjunctivus modus habet tempora quinqu *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præse *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey li bie*, ego docear, *mnie niech uczą*, tu docea vel doceare, *ciebie niech uczą*, ille doceatu *onego niech uczą*. Pluraliter, *w wielkiey li bie*, nos doceamur *nas niech uczą*, vos doce mini, *was niech uczą*, illi doceantur, *ony niech uczą*. Præteritum imperfectũ, *przesz niedoskonały czas*, singulariter, *w małey li bie*, ego docerer, *mnie uczonoby*, tu docere vel docerere, *ciebie uczonoby*, ille doceretu *onego uczonoby*. Pluraliter, *w wielkiey licz* nos doceremur, *nas uczonoby*, vos doceremi

was

was uczonoby, illi docerentur, *onych uczonoby*. Præter tum perfectū, *przeszły doskonały*, *czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, cum ego ſim vel fuerim doctus, *gdy ia iestem abo byłem uczony*, cum tu sis v. fueris doctus, *gdy ty iesteś abo byłeś uczony*, cum ille sit vel fuerit doctus, *gdy on iest abo był uczony*. Pluraliter, *u wielkiey liczbie* cum nos simus v. fuerimus docti, *gdy my iesteśmy abo byliśmy uczeni*, cum vos ſitis v. fueritis docti, *gdy wy iesteście abo byliście uczeni* cum illi ſint v. fuerit docti *gdy oni są abo byli uczeni*. Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego eſsem v. fuiſsem doctus. *ia byłbym był uczony* tu eſses v. fuiſse doctus, *ty byłbyś był uczony*, ille eſset v. fuiſset doctus, *on byłby był uczony*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos eſsemus vel fuiſsemus docti, *my bylibyśmy byli uczeni*, vos eſsetis vel fuiſsetis docti, *wy bylibyście byli uczeni*, illi eſsent vel fuiſsent docti, *oni byliby byli uczeni* Futurum, *przyszły czas*, ſingulariter, *w wielkiey liczbie*, cum ego ero vel fuero doctus, *gdy ia będę uczony*, cum tu eris vel fueris doctus, *gdy ty będziesz uczony*, cum ille erit vel fuerit doctus, *gdy on będzie uczony*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos erimus vel fuerimus docti, *gdy my będziemy uczonemi*, cum vos eritis vel fueritis docti, *gdy wy będziecie oczonemi*, cum illi

erunt

erunt v. fuerint docti *gdy oni bedą uczonemi*
Infinitivus modus habet tempora quinque, *nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præſens, & præteritum imperfectum, *teraźnieyszy i przeszły niedoskonały czas*, doceri, *bydź uczonym*. Præteritum perfectum & plus quam perfectum, *przeszły doskonały i więcey niż doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, eſse vel fuisse doctum, *bydź było uczonym*, doctam, *uczoną*, doctum, *uczone*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse vel fuiſse doctos, doctas, docta, *bydź było uczonemi*. Futurum, *przyszły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, doctum iri vel eſse docendum, *że ten będzie uczony*, docendam, *że ta będzie uczona*, docendum, *że to będzie uczone*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse docendos, *że ci będą uczeni*, docendas *że te bedą uczone*, docenda, *że one będą uczone*.
Participia significationis paſsivæ ſunt duo, *uczestnikow znaczenia cierpiącego iest dwa*. Præteritum, *przeszły*, doctus, *uczony*. docta, *uczona*, doctum, *uczone*. Futurum, *przyszły czas*, docendus, *maiący bydź uczony*, docenda *maiąca bydź uczona*, docendum, *maiące bydź uczone*.

Indicativus modus habet tempora quinque, *ukazuiący sposob ma czasow pięc*. Præſens, *teraźnieyszy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego lego, *ia czytam*, tu legis, *ty czytasz*,
ille

ille legit, *on czyta*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legimus, *my czytamy*, vos legitis, *wy czytacie*, illi legunt, *oni czytaią*. Præteritum imperfectum, *przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legebam, *ia czytałem*, tu legebas, *ty czytałeś*, ille legebat, *on czytał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legebamus, *my czytaliśmy*, vos legebatis, *wy czytaliście*, illi legebant, *oni czytali* Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legi, *ia czytałem*, tu legisti, *ty czytałeś*, ille legit, *on czytał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legimus, *my czytaliśmy*, vos legistis, *wy czytaliście*, illi legerunt vel legere, *oni czytali*. Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legeram, *ia czytałem był*, tu legeras, *ty czytałeś był*, ille legerat, *on czytał był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legeramus, *my czytaliśmy byli*, vos legeratis, *wy czytaliście byli*, illi legerant, *oni czytali byli*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legam, *ia będę czytał*, tu leges, *ty będziesz czytał*, ille leget, *on będzie czytał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legemus, *my będziemy czytać*, vos legetis *wy będziecie czytać*, illi legent, *oni będą czytać*,

Imperativus modus habet tempora duo, *rozkazuiący sposob ma czasow dwa*. Præsens

tera-

teraźnieyszy czas, singulariter, *w małey liczbie*, tu lege, *ty czytay*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos legite, *wy czytaycie*. Futurum *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie* tu legito, *ty czytay potym*, ille legito, *on niech czyta potym*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie* vos legitote, *wy czytaycie potym*, illi legunto *oni niech czytaią potym*.

Subjunctivus modus habet tempora quinque *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præsens *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legam, *ia niech czytam*, tu legas, *ty czytay*, ille legat, *on niech czyta*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legamus, *my czytaymy*, vos legatis *wy czytaycie*, illi legant, *oni niech czytaią*. Præteritum imperfectum, *przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legerem, *ia czytałbym*, tu legeres, *ty czytałbyś*, ille legeret, *on czytałby*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legeremus, *my czytalibyśmy*, vos legeretis, *wy czytalibyście*, illi legerent, *oni czytaliby*. Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, singulariter *w małey liczbie*, cum ego legerim, *gdy ia czytałem*, cum tu legeris *gdyś ty czytał* cum ille legerit, *gdy on czytał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos legerimus, *gdyśmy czytali*, cum vos legeritis, *gdyście wy czytali*, cum illi legerint, *gdy oni czytali*. Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*,

ego legiſsem *ia czytałbym był*, tu legiſses, *ty czytałbyś był*, ille legiſset, *on czytałby był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legiſsemus, *my czytalibyśmy byli*, vos legiſsetis, *wy czytalibyście byli*, illi legiſsent, *oni czy taliby byli*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego legero, *gdy ia czytać będę*, cum tu legeris, *gdy ty czytać będziesz*, cum ille legerit, *gdy on czytać będzie*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos legerimus, *gdy my czytać będziemy*,, cum vos legeritis, *gdy wy czytać będziecie*, cum illi legerint, *gdy oni czytać będą*.

Inſinitivus modus habet tempora quinque. *nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præſens, & præteritum imperfectŭ, *teraźnieyszy i przeszły niedoskonały czas*, legere, *czytać*. Præteritum perfectum & plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, legiſse, *czytać było*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, eſse lecturum, *że ten będzie czytać*, eſse lecturam, *że ta będzie czytać*, eſse lecturum *że to będzie czytać* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse lecturos, *że ci będą czytać*, eſse lecturas, *że te będą czytać* eſse lectura, *że one będą czytać*. Gerundia ſunt tria, *noszące są trzy*, legendi, *czytania*, legendo, *czytaiąc*, legendum, *potrzeba czytać*. Supina ſunt duo, *konieczne sa dwa*, lectum, *czytac*, lectu, *ku czytaniu*. Participia

ſigni-

ſignificationis activæ ſunt duo, *uczestnikow, znaczenia sprawuiącego iest dwa.* Præſens, *teraźnieyszy*, ut legens, *iako czytaiący.* Futurum, *przyszły czas*, ut lecturus, *iako maiący czytać*, lectura, *maiąca czytać*, lecturum, *maiące czytać.*

Indicativus modus habet tempora quinque, *ukazuiący sposob ma czasow pięć.* Præſen, *teraźnieyszy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego legor, *mnie czytaią*, tu legeris v. legere, *ciebie czytaią*, ille legitur, *onego czytaią* Pluralire, *w wielkiey liczbie*, nos legimur, *nas czytaią*, vos legimini, *was czytaią*, illi leguntur, *onych czytaią.* Præteritum imperfectum, *przeszły niedoskonały cza*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego legebar, *mnie czytano*, tu legebaris v. legebare, *ciebie czytano*, ille legebatur, *onego czytano.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legebamur *nas czytano*, vos legebamini, *was czytano*, illi leg-bant r, *onych czytano.* Præteritū perfectum, *przeszły doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego ſum vel fui lectus, *ia iestem abo byłem czytany*, tu es v. fuiſti lectus, *ty iesteś abo byłeś czytany* ille est v. ſuit lectus, *on iest albo był czytany.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos ſumus v. fuimus lecti, *my iesteśmy abo byliśmy czytani*, vos estis vel fuistis lecti, *wy iesteście abo byliście czytani*, illi ſunt vel fuerunt lecti, *oni są abo byli czytani.* Præteritum plus quam perfectum,

fectum, *przeszły więcey niż doskonały czas* singulariter, *w małey liczbie*, ego eram v. fueram lectus, *ia byłem dawno czytany*, tu eras v. fueras lectus, *ty byłeś dawno czytany*, ille erat v. fuerat lectus, *on był dawno czytany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos eramus v. fueramus lecti, *my byliśmy dawno czytani*, vos eratis vel fueratis lecti, *wy byliście dawno czytani*, illi erant v. fuerant lecti, *oni byli dawno czytani*. Futurũ *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego legar *mnie czytać będą*, tu legeris v. legere, *ciebie czytać będą*, ille legetur, *onego czytać będą*. Pluraliter *w wielkiey liczbie*, nos legemur, *nas czytać będą*, vos legemini, *was czytać będą*, illi legentur *onych czytać będą*.

Imperativus modus habet tempora duo, *rozkazuiący sposob ma czasow dwa*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, singula: *w małey liczbie*, tu legere, *ciebie niech czytaią*. Plural: *w wielkiey liczbie*, vos legimini *was niech czytaią*. Futurũ, *przyszły czas*, singul: *w małey liczbie* tu legitor, *ciebie potym niech czytaią*, ille legitor, *onego potym niech czytaią*. Plur: *w wielkiey licz:* vos legiminor, *was niech potym czytaią*, illi leguntor, *onych potym niech czytaią*

Subjunctivus modus habet tempora quinque, *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præsens *teraźnieyszy czas*, singulariter *w małey liczbie*, ego legar, *mnie niech czytaią*, tu legaris vel legare, *ciebie niech czytaią*, ille legatur,

onego niech czytaią. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legamur, *nas niechay czytaią*, vos legimini, *was niechay czytaią*, illi legantur, *onych niechay czytaią*. Præteritum imperfectum, *przeszły niedoskonały czas* singulariter, *w małey liczbie*, ego legerer, *mnie czytanoby*, tu legereris vel legerere, *ciebie czytanoby*, ille legeretur, *onego czytanoby*, Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos legeremur, *nas czytanoby*, vos legeremini, *was czytanoby* illi legerentur, *onych czytanoby*. Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, cum ego ſim vel fuerim lectus, *gdy ia iestem albo byłem czytany*, cum tu ſis vel fueris lectus, *gdy ty iesteś albobyłeś czytany*, cum ille ſit vel fuerit lectus, *gdy on iest albo był czytany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos ſimus vel. fuerimus lecti, *gdy my iesteśmy albo byliśmy czytani*, cum vos sistis vel fueristis lecti, *gdy wy iesteście albo byliście czytani*, cum illi sint vel fuerint lecti, *gdy oni są albo byli czytani*. Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego eſsem vel fuiſsem lectus, *ia byłbym był czytany*, tu eſses vel fuiſses lectus *ty byłbyś był czytany*, ille eſset vel fuiſset lectus, *on byłby był czytany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos eſsemus vel fuiſsemus lecti, *my bylibyśmy byli czytani*,

vos

vos eſsetis vel fuiſsetis lecti, *wybylibyście byli czytani*, illi eſsent vel fuieſsent lecti, *oni byliby byli czytani.* Futurum, *przyszły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, cum ego ero vel fuero lectus, *gdy ia będę czytany*, cum tu eris vel fueris lectus, *gdy ty będziesz czytany*, cum ille erit vel fuerit lectus, *gdy on będzie czytany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos erimus vel fuerimus lecti, *gdy my będziemy czytani*, cum vos eritis vel fueritis lecti, *gdy wy będziecie czytani*, cum illi erunt vel fuerunt lecti, *gdy oni będą czytani.*

Infinitivus modus habet tempora quinque, *nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præſens & præteritũ imperfectũ, *teraźnieyſzy i przeſzły niedoskonały czas*, legi, *bydź czytanym*. Præteritum perfectum & plus quam perfectũ, *przeszły doskonały i więcey niż doskonały czas* singulariter, *w małey liczbie*, eſse vel fuiſse lectum, *bydź było czytanym*, lectam, *czytaną*, lectum, *czytane*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse vel fuiſse lectos, lectas, lecta, *bydź było czytanemi*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, lectum iri vel eſse legendum, *że ten będzie czytany*, legendam, *że ta będzie czytana*, legendum, *że to będzie czytane*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse legendos, *że ci będą czytani*, legendas legenda, *że te będą czytane.* Participia significationis peſsivæ ſunt duo, *Uczestnikow znacze-*

cze-

czenia cierpiącego iest dwa. Præteritum, *przyszły czas*, lectus, *czytany*, lecta *czytana*, lectum, *czytane*. Futurum *przyszły czas*, legendus, *maiący bydź czytany*, legenda, *maiąca bydź czytana*, legendum, *maiące bydź czytane*.

Indicativus modus habet tempora quinque *ukazuiący sposob ma czasow pięć*. Præsens *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audio, *ia słyszę*, tu audis, *ty słyszysz*, ille audit, *on słyszy*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audimus, *my słyszemy*, vos auditis, *wy słyszycie*, illi audiunt, *oni słyszą*. Præteritum imperfectū, *przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audiebam, *ia słyszałem*, tu audiebas, *ty słyszałeś*, ille audiebat, *on słyszał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audiebamus, *my słyszeliśmy*, vos audiebatis, *wy słyszeliście*, illi audiebant, *oni słyszeli*. Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie* ego audivi, *ia usłyszałem*, tu audivisti, *ty usłyszałeś*, ille audivit, *on usłyszał*. Pluraliter *w wielkiey liczbie*, nos audivimus, *my usłyszeliśmy*, vos audivistis, *wy usłyszeliście*, illi audiverunt vel audivere, *oni usłyszeli*. Præteritum plusquam perfectū, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie* ego audiveram, *ia usłyszałem był*, tu audiveras, *ty usłyszałeś był*, ille audiverat, *o-*

u-

usłyszałby był. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audiveramus, *my usłyszeliśmy byli*, vos audiveratis, *wy usłyszeliście byli*, illi audiverant, *oni usłyszeli byli*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter. *w małey liczbie*, ego audiam, *ia usłyszę albo będę słuchał*, tu audies, *ty usłyszysz albo będziesz słuchał*, ille audiet, *on usłyszy albo będzie słuchał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audiemus, *my usłyszemy albo będziemy słuchać*, vos audietis, *wy usłyszycie, albo będziecie słuchać*, illi audient, *oni usłyszą albo będą słuchć*.

Imperativus modus habet tempora duo, *rozkazuiący sposob ma czasow dwa*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, tu audi, *ty słuchay*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos audite, *wy słuchaycie*. Futurum, *przyszły czas*, ſingulariter. *w małey liczbie*, tu audito, *ty słuchay potym*, ille audito, *on niech słucha potym*. Plur: *w wielkiey liczbie*, vos auditote, *wy słuchaycie potym* illi audiunto, *oni niech słuchaią potym*.

Subjunctivus modus habet tempora quinque, *Złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præſens *teraźnieyszy czas*, ſingulariter *w małey liczbie*, ego audiam, *ia niech słucham*, tu audias, *ty słuchay*, ille audiat, *on niech słucha*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audiamus, *my słuchaymy*, vos audiatis, *wy słuchaycie*, illi audiant, *oni niech słuchaią*. Præteritum

imperfectum, *przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audirem, *ia bym słuchał albo słyszałbym*, tu audires, *ty słyszałbyś*, ille audiret, *on słyszałby*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audiremus, *my słuchalibyśmy albo słyszelibyśmy*, vos audiretis, *wy słuchalibyście*, illi audirent, *oni słuchaliby* Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego audiverim, *gdy ia usłyszał*, cum tu audiveris, *gdyś ty usłyszał*, cum ille audiverit, *gdy on usłyszał*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos audiverimus, *gdyś my usłyszeli*, cum vos audiveritis, *gdyście wy usłyszeli*, cum illi audiverint, *gdy oni usłyszeli*. Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audivissem, *ia usłyszałbym był*, tu audivisses, *ty usłyszałbyś był*, ille audivisset, *on usłyszałby był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audivissemus, *my usłyszelibyśmy byli*, vos audivissetis, *wy usłyszelibyście byli*, illi audivissent, *oni usłyszeliby byli*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego audivero, *gdy ia usłyszę*, cum tu audiveris, *gdy ty usłyszysz*, cum ille audiverit, *gdy on usłyszy*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos audiverimus, *gdy my usłyszemy*, cum vos audiveritis, *gdy wy usłyszycie*, cum illi audiverint, *gdy oni usłyszą*.

Infi-

Infinitivus modus habet tempora quinque. *Nieograniczony sposob ma czasow pięć.* Præsens, & præteritum imperfectum, *Teraznieyszy i przeszły niedoskonały czas*, audire, *słyszeć*. Præteritum perfectum & plus quam perfectum, *przeszły doskonały i więcey niż doskonały czas*, audivisse, *słyszeć było*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, esse auditurum, *że ten będzie słuchać*, esse audituram, *że ta będzie słuchać*, esse auditurum, *że to będzie słuchać*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, esse audituros, *że ci będą słuchać*, esse audituras, *że te będą słuchać*, esse auditura, *że one będą słuchać*. Gerundia sunt tria, *noszące są trzy*, audiendi, *słuchania*, audiendo, *słuchaiąc*, audiendum, *potrzeba słuchać*. Supina sunt duo, *konieczne są dwa*, auditum, *słuchac*, auditu, *ku słuchaniu*. Participia significationis activæ sunt duo, *Uczestnikow znaczenia sprawuiącego iest dwa*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, ut audiens, *iako słyszący*. Futurum, *przyszły czas*, ut auditurus, *iako maiący słuchać*, auditura, *maiąca słuchać*, auditurum, *maiące słuchać*.

Indicativus modus habet tempora quinque *ukazuiący sposob ma czasow pięć*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audior, *mnie słuchaią*, tu audiris v. audire. *ciebie słuchaią*, ille auditur, *onego słuchaią*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos

 audi-

audimur, *nas słuchaią*, vos audimini, *was słuchaią*, illi audiuntur, *onych słuchaią*. Præteritum imperfectum, *Przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audiebar, *mnie słyszano*, tu audiebaris vel audiebare, *ciebie słyszano*, ille audiebatur, *onego słyszano*. Pluraliter, *w wielkiy liczbie*, nos audiebamur, *nas słyszano*, vos audiebamini *was słyszano*, illi audiebantur, *onych słyszano*. Præteritū perfectum, *przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego sum vel fui auditus, *Ja iestem abo byłem słyszany*, tu es vel fuisti auditus, *ty iesteś albo byłeś słyszany*, ille est v. fuit auditus, *on iest albo był słyszany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos sumus vel fuimus auditi, *my iesteśmy albo byliśmy słyszani*, vos estis vel fuistis auditi, *wy iesteście albo byliściesłyszani*, illi sunt vel fuerunt auditi, *oni są abo byli słyszani*. Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego eram vel fueram auditus, *Ja byłem dawno słyszany*, tu eras vel fueras auditus, *ty byłeś dawno słyszany*, ille erat vel fuerat auditus,, *on był dawno słyszany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos eram vel fueramus auditi, *my byliśmy dawno słyszani*, vos eratis vel fueratis auditi, *wy byliście dawno słyszani*, illi erant vel fuerant auditi, *oni dawno byli słyszani*. Futurum

Przy-

Przyszły czas, singulariter, *w małey liczbie*, ego audiar, *mnie usłyszą*, tu audieris vel audiere, *ciebie usłyszą*, ille audietur, *onego usłyszą*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audiemur, *nas usłyszą*, vos audiemini, *was usłyszą*, illi audientur, *onych usłyszą*.

Imperativus modus habet tempora duo, *Roskazuiący sposob ma czasow dwa*. Præsens, *Teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey liczbie*, tu audire, *ciebie niech słuchaią*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos audimini, *was niech słuchaią*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter *w małey liczbie*, tu auditor, *ciebie potym niech słuchaią*, ille auditor, *onego potym niech słuchaią*. Pluraliter, *w wielkiey licz bie*, vos audiminor, *was niech potym, słuchią*, illi audiuntur, *onych niech potym słuchaią*.

Subjunctivus modus habet tempora quinque, *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præsens, *teraźnieyszy czas*, singulariter, *w małey licz, bie*, ego audiar, *mnie niechay słuchaią*, tu audiaris vel audiare, *ciebie niechay słuchaią*, ille audiatur, *onego niechay słuchią*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos audiamur, *nas niechay słuchaią*, vos audiamini, *was niechay słuchaią*, illi audiantur, *onych niechay słuchaią*. Præteritum imperfectum, *przeszły niedoskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego audirer, *mnie słyszanoby*, tu audireris v. audirere, *ciebie słyszanoby*, ille audiretur, *o-*

nego

nego słyszanoby. Pluraliter, *w wielkiey licz-bie* nos audiremur, *nas słyszanoby*, vos audi-remini, *was słyszanoby*, illi audirentur, *onych słyszanoby*. Præteritum perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego sim vel fuerim auditus, *gdy ia iestem albo byłem słyszany*, cum tu sis vel fueris auditus, *gdy ty iesteś albo byłeś słyszany*, cum ille sit vel fuerit auditus, *gdy on iest albo był słyszany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie* cum nos simus vel fuerimus auditi, *gdy my ie-steśmy albo byliśmy słyszani*, cum vos sistis vel fueristis auditi, *gdy wy iesteście albo byli-ście słyszani*, cum illi sint vel fuerint auditi *gdy oni są albo byli słyszani*. præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż dosko-nały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, ego essem vel fuissem auditus, *ia byłbym był sły-szany*, tu esses vel fuisses auditus, *ty byłbyś był słyszany*, ille esset vel fuisset auditus, *on byłby był słyszany*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos essemus vel fuissemus auditi, *my bylibyśmy byli słyszani*, vos essetis vel fuisse-tis auditi, *wy bylibyście byli słyszani*, illi essent vel fuiessent auditi, *oni byliby byli słyszani*. Fu-turum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego ero vel fuero auditus, *gdy ia będę słyszany*. cum tu eris vel fueris auditus, *gdy ty będziesz słyszany*, cum ille erit vel fu-erit auditus, *gdy on będzie słyszany*. Plurali-

ter,

liter, *w wielkiey liczbie*, cum nos erimus vel fuerimus auditi, *gdy my będziemy słyszani*, cum vos eritis vel fueritis auditi, *gdy wy będziecie słyszani*, cum illi erunt vel fuerunt auditi *gdy oni będą słyszani*.

Infinitivus modus habet tempora quinque, *nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præsens & præteritum imperfectum, *teraźnieyſzy i przeſzły niedoskonały czas*, audiri, *bydź słyszanym*. Præteritum perfectum & plus quam perfectum, *przeszły doskonały i więcey niż doskonały czas* singulariter, *w małey liczbie*, eſse vel fuiſse auditum, *bydź było słyszanym*, auditam, *słyszana*, auditum, *słyszane*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse vel fuiſse auditos, auditas, audita, *bydź było słyszanemi*. Futurum, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, auditum iri vel eſse audiendum, *że ten będzie słyszany*, audiendam, *że ta będzie słyszana*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, auditum iri, vel eſse audiendos, *że ci będą słyszani*, audiendas, audienda, *że te będą słyszane*. Participia significationis paſsivæ ſunt duo, *uczestnikow znaczenia cierpiącego iest dwa*. Præteritum, *przeszły*, auditus, *słyszany*, audita, *słyszana*, auditum, *słyszane*. Futurũ, *przyszły czas*, audiendus, *maiący być słyszany*, audienda, *maiąca być słyszana*, audiendum, *maiące być słyszane*.

Opta-

Optativus modus habet tempora quinque, *żądaiący ſpoſob ma czasow pięć*, quibus additur utinam, *do ktorych się przydaią osoby boday albo day Boże.* Præſens, & præteritum imperfectum, *teraźnieyſzy i przeszły niedokonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, utinam ego audirem, *obym ia słyszał, albo bodaiem słyszał, albo day Boże abym słyſzał*, utinam tu audires, *obyś ty słyſzał*, utinam ille audiret, *oby on słyſzał.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, utinam nos audiremus, *obyśmy słyſzeli*, utinam vos audiretis, *obyście wy słyszeli*, utinam illi audirent, *oby oni słyſzeli.* Præteritū perfectum, *Przeszły doskonały czas*, singulariter, *w małey liczbie*, utinam ego audiverim, *obym ia usłyſzał*, utinam tu audiveris *obyś ty usłyszał*, utinam ille audiverit, *oby on usłyszał.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, utinam nos audiverimus *obyśmy usłyszeli*, utinam vos audiveritis, *obyście wy usłyſzeli*, utinam illi audiverint, *oby oni usłyſzeli.* Preteritum plusquam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas* singulariter, *w małey liczbie*, utinam ego audiviſsem, *ia bodaybym był usłyſzał*, utinam tu audiviſses *ty bodaybyś był usłyſzał*, utinam ille audiviſset, *on bodayby był usłyſzał.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, utinā nos audiviſsemus, *bodaybyśmy byli usłyſzeli*, utinam vos audiviſsetis, *bodaybyście wy byli, usłyſzeli*, utinam illi audiviſsent, *oni boday*

byli

byli usłyszeli. Futurum, *przyszły czas,* singulariter, *w małey liczbie,* utinam ego audiam *day Boże abym ia potym usłyszał,* utinam tu audias, *day Boże abyś ty potym usłyszał,* utinam ille audiat, *day Boże aby on potym usłyszał.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* utinam nos audiamus, *day Boże abyśmy potym usłyszeli,* utinam vos audiatis, *day Boże abyście wy potym usłyszeli,* utinam illi audiant, *day Boże aby oni potym usłyszeli.*

Potentialis modus habet tempora quinque, *Mogący sposob ma czasow pięc,* & easdem terminationes, *i też same kończenia,* in omnibus temporibus, *we wszystkich czasach,* & personis, *i osobach,* quas habet Modus Subjunctivus, *ktore ma złączaiący Sposob,* præter primam Personam, *oprocz pierwszey Osoby* numeri singularis, *w liczbie małey,* Temporis Futuri *Czásu przyszłego,* quæ debet desinere in rim, non iro, *ktora się na te sylabę powinna kończyć,* & explicatur hic Modus per hæc tria Verba, *i wykłada się Sposob przez te trzy Słowa,* possum, *mogę,* debeo, *powinienem,* volo, *chcę.*

Permissivus Modus habet tempora quinque, *dopuszczaiący sposob ma czasow pięć,* & terminationes eas omnes, *i konczenia te wszystkie,* quas habet Modus Subjunctivus, *ktore ma sposob złączaiący,* & adduntur illi hæ duæ dictiones in Polonico, *i przydaią mu się te*

dwa

dwa słowa w Polskim, day to, daymy to, exempli gratia, *naprzykład day to że iesteś bywały w rzecach,* sis versatus in rebus *daymy to że się poprawią niedbalcy,* emendaverint negligentes.

SUm Verbum Substantivum, *Jestem Słowo istotne* Generis Neutrius, *Rodzaiu oddzielnego,* conjugationis anomalæ, *sprzążenia nierownego* quod conjugatur sic : *ktore się sprząga tak:*

Indicativus modus habet tempora quinque, *okazuiący sposob ma czasow pięć.* Præsens, *teraźnieyszy czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego sum, *ia iestem* tu es, *ty iesteś,* ille est, *on iest.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos sumus, *my iesteśmy,* vos estis, *wy iesteście,* illi sunt, *oni są.* Præteritũ imperfectũ, *przeszły niedoskonały czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego eram, *ia bywałem,* tu eras, *ty bywałeś,* ille erat, *on bywał.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos eramus, *my bywaliśmy,* vos eratis, *wy bywaliście,* illi erant *oni bywali.* Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas,* singulariter *w małey liczbie,* ego fui, *ia byłem,* tu fuisti, *ty byłeś,* ille fuit, *on był.* Pluraliter, *w wielkiey liczbie,* nos fuimus, *my byliśmy,* vos fuistis, *wy byliście,* illi fuerunt v. fuere, *oni byli.* Præteritum plus quam perfectum, *przeszły więcey niż doskonały czas,* singulariter, *w małey liczbie,* ego fueram, *ia byłem*

dawno

dawno: tu fueras, *ty byłeś dawno*, ille fuerat, *on był dawno*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos fueramus, *my byliśmy dawno*, vos fueratis, *wy byliście dawno*, illi fuerant, *oni byli dawnó*. Futurum *przyszły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego ero, *ia będę*, tu eris, *ty będziesz*, ille erit, *on będzie*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos erimus, *my będziemy*, vos eritis *wy będziecie*, illi erunt, *oni będą*.

Imperativus modus babet tempora duo, *roskazuiący sposob ma czasow dwa*, præſens, *teraźnieyszy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, tu es, *ty bądź*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos estote, *wy bądźcie*. Futurum, *przyszły czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, tu esto, *ty bądź więc*, ille esto, *on niech będzie więc*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, vos estote, *wy bądźcie potym*, illi ſunto, *oni niech będą potym*.

Subjunctivus modus habet tempora quinque, *złączaiący sposob ma czasow pięć*. Præſens, *teraźnieyszy czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego sim, *ia niech będę*, tu sis, *ty bądź* ille sit, *on niech będzie*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos simus, *my bądźmy*, vos sitis, *wy bądźcie*, illi sint *oni niech będą*. Præteritum imperfectum, *przèszły niedoskonały czas*, ſingulariter, *w małey iczbie*, ego eſsem, *ia byłbym*, tu eſses, *ty byłbyś*, ille eſset, *on byłby*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos eſsemus, *my byli-*

byś-

byśmy, vos eſsetis, *wy bylibyście*, illi eſsent, *oni byliby*. Præteritum perfectum, *przeszły doskonały czas*, ſingulariter *w małey liczbie*, cum ego fuerim, *gdy ia byłem*, cum tu fueris, *gdy ty byłeś*, cum ille fuerit, *gdy on był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos fuerimus, *gdy my byliśmy*, cum vos fueritis, *gdy wy byliście*, cum illi fuerint *gdy oni byli*. Præteritum plus quam perfectum *przeszły więcey niż doskonały czas*, ſingulariter, *w małey liczbie*, ego fuiſsem, *ia byłbym był*, tu fuiſses, *ty byłbyś był*, ille fuiſset, *on byłby był*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, nos fuiſsemus, *my bylibyśmy byli*, vos fuiſsetis, *wybylibyście byli*, illi fuiſsent, *oni byliby byli*. Futurũ, *przyszły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, cum ego fuero, *gdy ia będę*, cum tu fueris, *gdy ty będziesz*, cum ille ſuerit, *gdy on będzie*. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, cum nos fuerimus, *gdy my będziemy*, cum vos fueritis, *gdy wy będziecie* cum illi fuerint, *gdy oni będą*.

Infinitivus modus habet tempora quinque, *nieograniczony sposob ma czasow pięć*. Præſens, & Præteritum imperfectum, *Teraźnieyszy*, *i przeszły niedoskonały czas*, eſse, *bydź* Præteritum perfectum, & plus quam perfectum, *przeszły doskonały i więcey niż doskonały czas*, fuiſse, *bydź było*. Futurũ, *przyſzły czas*, singulariter, *w małey liczbie*, fore vel eſse futurũ *że ten będzie*, futurã, *że ta będzie*, futurũ,

że

że to będzie. Pluraliter, *w wielkiey liczbie*, eſse futuros, *że ci będą*, futuras, futura, *że te będą.* Futuras, *przyſzły*, futura *przyſzła*, futurum, *przyszłe.*

FORMATIONES.

PRincipia formationum ſunt tria, *Początki formacyi są trzy*, ſcilicet, *to iest*, Præſens, *Teraźnieyszy czas*, Præteritum, *Przeszły*, & Supinum, *i Konieczny.*

Laudo unde formatur? à nullo formatur, quare? quia cætera ab illo formatur, quæ cætera? omnia Præſentia, omnia Præterita, imperfecta & Futurum Modi Indicativi, Imperativi & optativi, vel omnia Tempora quæ terminatur in bam, be, am, em, rem, re.

Laudabam formatur à ſecunda persona Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingularis, quæ est laudas, mutata litera s. in ſyllabam, bam, ſit laudabam.

Laudavi à nullo formatur, quare? quia cætera ab illo formatur, que cætera? omnia Præterita perfecta, omnia Præterita plus quam perfectta & Futurum Modi Subjunctivi & Permiſsivi, vel omnia Tempora, quæ terminantur in ram, rim, ſsem, ro ſse.

Laudaveram formatur à prima perſona Modi Indicativi, Temporis Præteriti perfecti, Numeri ſingularis, quæ est laudavi, mutata litera i, in literam e, & erit laudave, addita ſyllaba ram, ſit laudaveram.

Lau-

Laudabo formatur à ſecunda perſona, Modi Indicativi. Temporis præſentis, quæ est laudas mutatâ literà s, in ſyllabam bo ſit laudabo.

Lauda formatur à ſecunda perſona Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingularis, quæ est laudas, abjectâ literâ s, ſit lauda.

Laudato formatur à tertia perſona Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numera ſingularis, quæ est laudat, additâ literâ o, ſit laudato. Laudem formatur à ſecundà perſona, Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingularis, quæ est laudas, mutatâ ſylaba as, in ſyllabam em, ſit laudem.

Laudarem formatur à ſecunda perſona, Modi Indicativi, Temporis præſentis, Numeri ſingalaris, quæ est laudas, mutatâ literâ s, in ſyllabam rem, ſit laudarem.

Laudaverim formatur à prima perſona, Modi Indicativi, Temporis Præteriti perfecti Numeri singularis, quæ est laudavi, mutatâ literâ i, in literam e, & erit laudave, & additâ ſylabâ rim, ſit laudaverim.

Laudaviſsem formatur à prima perſona Modi Indicativi, temporis Præteriti perfecti, quæ est laudavis additâ ſyllabâ ſsem, ſit laudaviſsem.

Laudavero formatur à prima perſona Modi Indicativi, Temporis Præteriti perfecti, quæ est laudavi, mutatâ literâ i, in literam e, & erit laudave, & addita ſylaba ro, ſit laudavero,

Laudare formatur à ſecùnda perſona Modi Idi-

Indicativi, Temporis Præſentis, Numeri ſingularis, quæ eſt laudas, mutatâ litera s, in ſyllabam re, ſit laudare.

Laudaviſse formatur à prima perſona Modi Indicativi, Temporis Præteriti perfecti, quæ eſt laudavi, additâ ſyllaba ſse ſit laudaviſse.

Eſse laudaturum non formatur ſed ſuppletur ex Accuſativo Futuri Participii, & Verbo eſse.

Laudandi Formatur à Genitivo Participii qui eſt laudans, laudantis mutatâ ſyllaba tis, in ſyllabas di, do dŭ ſit laudandi, laudando, laudandŭ.

Laudatum, laudatu à nullo formatur, qnia ab illo Prætereritum&Futurŭ Participia formatur.

Laudatus formatnr à prima perſona Modi Indicativi, Temporis Præteriti imperfecti, quæ eſt laudabam, mutatâ ſyllaba bam, in litera ns, ſit laudans.

Laudaturus formatur à Supino posteriori, quod eſt laudatꝰ additâ ſylaba rꝰ, ſit laudaturus,

Laudor formatur à ſuo vero activo, quod eſt laudo, additâ litera r, ſit laudor.

Laudabor formatur á ſuo vero activo, quod eſt laudabam, mutatâ litera m, in litera r, ſit laudabar.

Laudatus ſum vel fui, nón formatur, ſed ſuppletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo ſubstantivo ſum vel fui.

Laudatus eram vel fueram non formatur, ſed ſupletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo ſubstantivo eram vel fueram.

Lau-

Laudabor formatur à suo vero activo quod est laudabo, additâ literâ r, fit laudabor.

Laudare formatur à suo vero activo, quod est lauda, additâ sylabâ re, fit laudare.

Laudator formatur à suo vero activo, quod est laudato, additâ litera r, fit laudator.

Laudare formatur à suo vero activo, quod ést laudĕ, mutatâ litera m, in literă r, fit lauder.

Laudarer formatur à suo vero activo, quod est laudarem, mutatâ litera m, in literam r, fit laudarer.

Laudatus sim vel fuerim non formatur, sed suppletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo substantivo sim, vel fuerim.

Laudatus essem vel fuissem, non formatur, sed suppletur ex Præterito Participii laudatus & verbo substantivo essem, vel fuissem.

Laudatus ero vel fuero non formatur, sed suppletur ex Præterito Participii laudatus, & verbo substantivo ero vel fuero.

Laudari formatur à suo vero activo, quod est laudare, mutatâ litera e, in literam i, fit laudari.

Laudatum esse vel fuisse non formatur, sed suppletur ex Preterito Participii laudatus, & verbo substantivo esse vel fuisse.

Laudatus formatur à supino posteriori, quod est laudatu, additâ literà s, fit laudatus.

Laudandus formatur à genitivo Participii qui est laudandas landantis, mutatâ syllaba tis. in syllabas dus, da, dŭ, laudandus, laudanda, laudandŭ.

PRO-

PROVERBIA

Wſzystkim Uczniom nie tylko w Szkołach Farnych, ale też w wyżſzych zostaiącym, douczenia ſię bardzo potrzebne, do mowienia przy stołach, i do rożnych dyskurſow służące.

BOG pomocą temu bywa, kto go na ratunek wzywa.
DEUS invocantibus ſe prestó est.
Przed zaczęciem iakiey ſprawy, odday Bogu Honor prawy.
Imprimis DEO ſuplica.
BOG dla grzechow zagniewany, prożbą bywa ubłagany,
Flectitur iratus, voce rogante DEUS.
Kto rano wstaie, temu Pan BOG daie.
Manè ſurgenti, dat DEUS cuncta bona.
Kto niema umieiętności, niech się uczy przy pilności.
Diſcat qui neſcit, nam sic sapientia creſcit.
Jest to cnota nad cnotami trzymać ięzyk za zębami.
Eximia est virtus, præstare silentia rebus.
Pańska łaska na pstrym koniu ieździ.
Gratia Magnatum, neſcit habere statum.
Kto naukę miewa, ubogiem nie bywa.
Artem qui ſequitur, raro pauper reperitur.
Ucz się z małości, umieiętności.
Diſce bonas artes, tenero quas tempore tractes.
Gdy życie twoie cnotliwe, niedbay na mowy złośliwe.
Cum rectè vivis non cúres verba malorum.
Jeżli postradasz wszystkiego, broń sławy honoru twego.
Omnia ſi perdes famam ſervare memento.
Cokolwiek czynisz, pátrz końca.
Quid quid agis prudenter agas & reſpice finem.
Czyń dobrze za życia twego, doydziesz ſpoczynku wiecznego.
Fac bene dum vivis post mortem vivere ſi vis.

Godziny się nie wracaią, iako woda upływaią.

Et fugiunt horæ, more fluentis aquæ.

Nieurodzi sowa sokoła, tylko iako i sama.

Non procul à proprio, stipite poma cadunt.

Niegodzień ten nic dobrego, ktory nie ucierpiał złego.

Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.

Nie miła iest taka praca, za ktorą nie bywa płaca.

Est labor ingratus, quē præmia nulla sequuntur

Człowiek tak, a Pan BOG inak.

Homo proponit, DEUS disponit.

Niemasz w świecie nic gorszego, nad człowieka niewdzięcznego.

Ingrato homine, nil pejus terra fovet.

Na złe pytanie, żadne odpowiadanie.

Inutilis quæstio, solvitur silentio.

Każdy tam ciągnie, gdzie się ulągnie.

Nititur in Patriam, quisque redire suam.

Komu pieniędzy przybywa, o więcey staranie miewa.

Crescit amor nūmi, quantū ipsa pecunia crescit

Kto ma piekne obyczaie, taki się szlachcicem staie.

Nobilitas morum, plus valet quàm genitorū.

Kiedy czego pozbędziemy, w tenczas tego żałuiemy.

Non agnoscitur bonum, nisi amissum.

Nie rządź się w cudzym domu.

Non sis curiosus in aliena domo.

Długą mową pogardzaią, krotkiey teraz zażywaią.

Longa solent sperni, gaudent brevitate moderni

Nie masz na świecie nic nowego.

Nil novi sub sole.

Ludzi słowa konwinkuią, zwierze, powrozy krępuią.

Verba ligant homines, animalia cætera funes

Kto niesłucha Rodzicow, ten słucha katowskich biczow.

Audi carnificem, spernens audire Parentes

Patrz

Patrz siebie samego nie notuy nikogo.
Nosce te ipsum.
Wiele złego na iednego.
Nec Hercules contra plures.
Jedna iaskułka nie przynosi wiosny.
Una hirundo non facit ver.
Zadnego niemasz bez ale.
Nundum sunt visi, qui caruere nisi.
Gdzie złe przypadki, tàm przyiaciel rzadki
Cum fortuna perit, nullus amicus erit.
Nie wszyscy Swięci bywaią, co Kościoły nawiedzaią.
Non omnes Sancti, qui calcant limina Templi.
Słuchać Panu niezawadzi, kiedy sługa dobrze radzi.
Utile consilium servi, ne tempseris unquam.
Staranie czyni siwemi, choć niebywaią letnemi.
Curã facit canos, quãvis homo non habet annos.
Tylko rydel a motyka, ta ich rozerwać może.
Hunc nisi mors, adimet mihi nemo.
Gość na bankiet nieproszony, niebardzo bywa uczczony.
Hospes non invitatus, recedit sæpè ingratus.
Choć kto iest wzrostu małego, często doznasz mocnym iego.
Corporis exigui vires, contemnere noli.
Dla przyiaciela nowego, nieopuszczay starego.
Novos parans amicos, ne oblivifcere veterem
Cudzych defektow nigdy nie uważay.
Alterius defectũ aut factũ ne carpseris unquã.
Kiedy się tyka drą, wtenczas ie drzyi.
Dũ fubera fuberant, fubera, fuberare memento.
Kto iest z nieszczęścia cudzego ostrożnym iest za mądrego.
Felix quem faciunt aliena pericula cautum.
Kto chce co sprawić, trzeba się zabawić.
Qui vult bene fari, debet prius præmeditari

O pobożność przy pokorze trudno bywa w każdym dworze.
Exeat ex aula, qui cupit esse pius.
Jedno sasa, drugie do lasa.
Disparibus bobus, non bene trahitur currus.
Zá tanie pieniądze, psy mięso iedzą.
Vili empta, canibus digna.
BOG takiego nie opuści, ktory się na niego spuści.
Qui confidit in Domino, nunquam confusus est
Z iakim kto przestaie, takim się sam staie.
Cum homo bonus eris cũ perverso perverteris
Co ma kogo potkać, nigdy go nieminie.
Prædestinata neminem fallunt.
Gdy się kto o co frasuie, nie rad na ten czas żartuie.
Difficile est tristi, fingere mente jocum.
Jeden iest sposob urodzenia, á tysiąc zginienia.
Una est nascendi, moriendi mille figuræ.
Często są radości, początkiem żałości.
Gaudia principium nostri sunt, sæpè doloris.
Co się prętko wznieci, niedługo się świeci.
Quod citó fit, citó perit.
Pokorney szyie, miecz się nie imie.
Corpora magnanimo est prostrasse leoni.
Jakie drzewo, taki owoc.
Qualis quoq; arbor, tales solet edere fructus.
Nigdy śmierć nie iest bez przyczyny.
Mors aliquam causam semper habere solet.
Kto się chce uchronić zdrady, niech zdrowey zażywa rady.
Consilio factum, non pænitet esse peractum.
Kiedy trwoga. to do BOGA.
Dum pugnant Graij, fugiunt ad templa Trajani
Na pochyłe drzewo, i kozy skaczą.

Et

Et. minimæ vires, frangere quaſsa valent.
Jedna nędza niedokuczy.
Nulla calamitas ſola.
Potrzebá prawo łamie.
Neceſſitas fragit legem.
Trudno co wziąć z ubogiego.
Nemo dat quód non habet.
Jako ty Rodzice swoie, tak cię uczczą dziadki twoie:
Quæ feceris Parentibus, eadē à liberis expecta
Przypadki lżeysze przeyzrzane, a niżeli niespodziane.
Præviſa ante minùs, lædere tela ſolent.
Vel Præviſa jacula minùs feriunt.
Kto się raz na ukropie sparzy, i na zimną wodę dmucha.
Tranquillas, etiam naufragus horret aquas.
Miło wspomnieć na przeszłe rzeczy.
Dulcis est recordatio præteritorum.
Każda liszka swoy ogon chwali.
Quisq: ſuum laudat, quámvis laudabile non sit.
Nie zasypia w nocy śmiele, ten kto ma pieniędzy wiele.
Dormit nocte parùm, poſseſsor divitiarum.
Kto złym pobłaża, dobrych uraża.
Nocet bonis, qui parcit malis.
Cwiczenie rozum sprawuie, przechacka siły szanuie.
Vexatio dat intellectum, agitatio vires.
Każdego twarz pokazuie, iakim się wewnątrz znayduie.
Est facies testis, quales intrinſecus estis.
Nie wdaway się w cudzè rządy.
In alienam meſsem, noli iminittere falcem.
Bez prace nie będą kołacze.
Sinè labore, non erit panis in ore.
Gniew bez siły, nic nie iest.

Vana

Vana est ſinè viribus ira.

Bez pracy trudno dostąpić honoru.

Virtus promotore carens, non surgit in altum.

O zdrowiu naywiększe staranie mieć potrzeba.

Prima cura ſalutis.

Wszędzie dobrze á w domu naylepiey.

Nihil est jucundius lectulô domesticô.

Zdwoyga złego mnieysze obieramy.

Ex duobus malis, unum minus eliendum est

Dobra potrawa zdrowema, chleb z serem dány onemu.

Caseus & panis, ſunt optima fercula ſanis.

Ten iest mądry, kto cierpliwy, a na zawsze nie skwapliwy.

Nemo ſapiens nisi patiens.

Do tego nas chętka ciągnie, co się niegodzi.

Nitimur in vetitum ſemper cupimusq; negata.

Gdzie nię możesz przeskoczyć, tam trzeba podleść.

Fastigio caput ſubmitte.

U szczupaka ogon, á u karpia głowa, naysmaecznieysza.

Lucium á cauda, carpionem à capite lauda.

Ponoś rożne utrapienia, chceszli dostąpiś zbawienia.

Aſpera cuncta ſubi, ſivis ſuper æthera ſcribi.

Patrz ieś liche stworzenie, pomniey na życia skończenie.

Diſce quid es&eris memor esto quòd morieris

Kiedy będziesz ná bankiecie, ięzyk wiele niech nie plecie.

Dum convivaris, caveas ne multa loquaris.

Iák sobie za żywota pościelesz, tak się po śmierci wyśpisz.

Ex meritis vitæ, dependet ite venite.

Może ten iść w drogę śmiele, co nie ma piniedzy wiele.

Cantabit vacuus, coram latrone viatur.

Złote gory abiecuiesz, á ołowianych nie daiesz.

Aurea promitis, nec plumbea dona dedisti.

Zwyczaynie kto się w czym czuie, o sobie mowę miarkuie.

Conſcius ipſe ſibi, de se putat omnia dici.

Siła

Siła bez rady szwankuie.
Vis consilii expers, mole ruit sua.
Mądry Polak po szkodzie.
Post mala prudentior.
Babka z wozku kułkom lży.
Curru levato, citiùs vertitur rota.
Wiele obiecuią, á nic nie daią.
Pollicitis dives, quilibet esse potest.
Kolę prawda w oczy.
Veritas odium parit.
Smierć nie zna prawa żadnego, bierze z Panem ubogiego.
Mors nescit legem, tollit cum paupere Regem.
Nikomu nie wierz, nikt cię nie zdradzi.
Nemini crede nemo te fállet.
Zaden dwiema Panom służyć nie może.
Nemo potest Dominis, unquam servire duobus.
Jak cię widzą, tak cię piszą.
In qualite vidèt ponno, in tali collocaris scamno
Podczas nocy ciemny, nie iest gość przyiemny
Hospes nocturnuus, sit importunus.
Co nowego, to miłego.
Novitas gratissima rerum.
Bliższa koszula ciała, á niżeli suknia.
Proximus quisque sibi.
Naymożnieyszym nazwiy tego kto się zwycięża samego.
Fortior qui se, quā qui fortissima mænia vincit
Przez co kto grzeszy, przez to karany bywa.
Per quæ quis peccat, per eadem punitur.
Każdemu w swoiey nauce, biegłemu wierzyć potrzeba.
Unicuique in sua arte, perito credendum est.

Jakie

Iakie życie człowiek wiedzie. taki koniec iego będzie.
Qualis vita, finis ita.
Chcącemu niemasz nic trudnego.
Volenti nihil difficile.
Mądry głowie dość dwie słowie.
Sat ſapienti.
Łatwo ten zgadnie kto książki dopadnie.
Ex libro doctus quilibet eſse potest.
Często się to przyda, sam się głupi wyda.
Sæpè loquas verbîs proditur ipſe ſuis.
Często się rzeczy trafiaią co się z imieniem zgadzaią.
Conveniunt rebus, nomina ſæpè ſuis.
Byś miał wszystkie świata części, w iedney się trunnie pomieści.
Omne capax movet urna nomen.
Choćby kto świat obszedł kołem, nie będzie sowa sokołem.
Si fuit hic aſinus, non ibi fiet eqvus.
Nie miło nai gościa tego ktory iest do dnia trzeciego.
Ryby choć dobre bywaią wtrzeci dzień się przyiadaią.
Post tres ſæpè dies vileſcit piſcis & hoſpes.
Ten iest przyiaciel prawdziwy, kto iest w nieszczęściu życzliwy.
Amor probatur in adverſis.
I między złemi znaydziesz dobrego.
Etiam inter ſpinas creſcunt roſæ.
Na kogo przymowka nasiebie i słowka.
Aliena carpens vitia, diſsimulat ſuà.
Wszystkie uciechy światowe przemiiać zawsze gotowe.
Gaudia non remanent, ſed fugitiva volant.
Podleysze srebro od złota, nad złoto zaś droższa cnota.
Vilius est argentum aurô virtutibûs aurum.
Powinna bydź temu płaca, za ktorą podięta praca.
Dignus est operarius mercede ſua.
Szczęślimym się ten mianuie, kto spokoynie dni rachuie.
Felix qui potuit tranquillam ducere vitam.
Słowem tylko nadrabiaią, uczynkiem nie wykonaią.

De

De verbis quantum vis, de opere nihil.
Trzy tylko palce pracuią, insze członki boleść czuią.
Tres digitti ſcribunt, cætera membra dolent.
Gdy odwłoka wrzeczach bywa, zawsze onym iest szkodliwa.
Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.
Kto pomiernie ie i piie ten zawsze naydłużey żyie.
Pone gulæ metas, ut ſit tibi longior ætas.
Trudno między ludzi wiele, oprawdziwe przyiaciele.
Millibus ex multis, vix unus fidus amicus.
Niewiadomość grzechu nie czyni.
Ignorantia non facit peccatum.
Dotąd noszą wodę w dzbanie, poki iemu ucka stanie.
Uſibus aſsiduis, fictilis urna perit.
Wielkiey ten iest szczęśliwości, kto poiął rzeczy skrytości.
Felix qui potuit, rerum cognoſcere cauſas.
Na wysokie wierzee i gory, biią piorony z natury.
Feriunt ſummos, fulmina montes.
Nie iednakowe wszystkim szczęście służy.
Fortuna non omnibus una.
Kiedy przydziesz między wrony, tak też krakay iak i ony.
Dum veneris Romam, Romano vivito more.
Co sobie obiecuiemy, tego niedostępuiemy.
Fallitur augurió ſpes bona ſepê ſuô.
Iest w tym rostropność każdego, gdy ma affekt do drugiego.
Flagitat æqualem, prudens sibi quisq: ſodalē
Natura ciągnie wilka do lasa.
Trahit ſua quemquê voluptas.
Nienazyway trwałym tego, co nie ma spoczynku swego.
Quod caret alterna requie, durabile non est.
Pociecha iest strupionego, widząc w nieszczęściu drugiego.
Gaudia ſunt miſeri,s, ſocios habuiſse doloris.
Kto się kocha w prożnowaniu, w wielkim będzie narzekaniu.
Otia quisquis amat væ mihi postea clamat.
Uczynki dobre bywaią, ktore do Boga zmierzaią.

Qui-

Quidquid agunt homines, intentio judicat omnes.
Im iest początek trudnieyszy, tym postępek fortunieyszy.
Flebile principium, melior fortuna sequetur.
Kto nie dotrzymuie wiary, z tey mu też namierzą miary.
Frangenti fidem, fides frangatur eidem.
Choc przed honorem umyka, kiedy godzien ten go posyka.
Honor fugientem sequitur, sequentem fugit.
Gdy kto honoru dostaie, odmiennym się zaraz staie.
Honores mutant mores, sed ratò in meliores.
Przytoż do nauk pilności, dostąpisz potym godności.
Sis vigilans semper, vigilantia sola coronat.
Kto nic nie mowi, na wszystko pozwala.
Qui tacet consentire videtur.
Rana się zgoi, á słowo się nie zgoi.
Ensis vulnerat corpus, mentem oratio.
Nikt się śmierci nie uchroni, żadne lekarstwo nie zbroni.
Contra vim mortis, non est medicamen in hortis
Dobrze ten gościa traktuie, co wesołość pokazuie.
Dat benè dat multũ, qui dat cum munere vultũ.
Przez inszego odprawiona powinność, zdaie się bydź ważna.
Qui per alium facit, per se facere videtur.
Po wesołości, pełno żałości.
Sequitur post gaudia luctus.
Przez nauki do honorow droga.
Artibûs ingenuîs, quesita est gloria multis.
Jak ia chcę tak niech będzie.
Sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas.
W ten czas koniec woyny tuszę, gdy nieprzyiaciel bez dusze.
Pugna suum finem, cum jacet hostis habet.
Kto czego nie wdzięczen, ten tego nie godzien.
Ab ingratis beneficia tolluntur.
Kowal tego niewykuie czego natura neguie.
Quod natura negat, reddere nemo potest.

Rad

Rad nie rad musiał pozwolić.
Non tam libenter, quàm reverenter.
Kto światowe ma wesele, dozna potym smutku wiele.
Hic miser est & erit, qui mundi gaudia quærit.
Młodość niestateczna bywa, do wiatru się przyrownywa.
Juventus ùt ventus, sæpè mutatur per horas.
Taki ludzie zwyczay maią, że na końcu pospieszaią.
In fine motus velocior.
Kto czego nie wiadomy, tego nie pragnie.
Ignoris nulla cupido.
Kogo w lichych szatach widzą, z tego insi często szydzą.
In vili veste, nemo tractatur honestè.
Nie wielkie iest podziwienie, po weselu zasmucenie.
Hæc sunt consveta, comitari tristitia læta.
Nie są Bogu przyiemnemi, ktorzy do grzechu chętnemi.
Cælesti Domino nunquam placuère scælesti.
Sposob na krzywdy iest, onych zapomnienie.
Injuriarum remedium oblivio.
Łatwiey rzecz wymowić niżeli uczynić.
Faciliùs ista dicuntur quàm fiunt.
Cierpliwość wszystko zwycięża.
Pacientia vincit omnia.
Cnota pochwalona, niech będzie wsławiona
Laudata virtus crescat.
Nie iest mądrość w tym leżuchu, ktory w miętkim sypia puchu
Non jacet in molli, veneranda scientia lecto.
Niemasz w świecie nic trwałego, każdy mądry zdania tego.
Omnia sunt hominum, renui pendentia filô.
Każdy prawu śmiertelnemu podlega niełaskawemu.
Omnia sub leges mors vocat atra suas.
Widzieć á nie zażyć, nie wielka obrada.
Quid juvat aspectus, si non conceditur usus.
Poznać zaraz z mowy, iakiey kto iest głowy.

Lin-

Lingva est indicium animi.
Smierć za pasem, a życie na łyczku.
Tempora longa tibi vitæ promittere noli
Trafił z deszcza pod rynnę.
Incidit in ſcyllas volens vitare Charybdes
Nie wychodź z domu swoiego, uydziesz nieszczęścia wszelkiego
Sede domi tutus eris.
Mniema leniwy że taią, gdy go kiiem okładaią
Pigrum dum stimulant verbera verba putat
Nie wiele mądrości maią, ktorzy się w stroiach kochaią.
In veſtimentis non est ſapientia mentis.
Gdy się dobrze brzuch przepości, nie wybiera z chleba ości
Jejunus stomachus, rarò vulgaria temnit
Gdy pieska biią, niech się lewek boi.
Pæna ad unum metus ad omnes.
Cicha woda brzegi podrywa.
Quod tegitur, majus creditur eſse malum
Gdy za trzecim kołataniem nie otworzą odeyść potrzeba.
Ter pulſare licet, si non aperitur abito
Rzecz nie podobna wszystkiego się nauczyć
Errando diſcimus.
Po iedzeniu stać, albo chodzić potrzeba
Post menſam stabis vel paſsus mille meabis
Dobry trunek na frasunek.
Potus lætificat cor hominis.
Nadzieia omylna bywa.
Spes alit & fallit.
Nie zawsze w starannych zabawach zostawać potrzeba.
Interpone tuis interdum gaudia curis.
Porządkiem rzeczy chwalone bywaią.
Ordo est anima rerum.

Na

Na co kto chcący pozwala, w tym krzywdy niema.
Volenti & convenienti non fit injuria.
Co do mnie nienależy, oto się nie pytam.
Quod extra me nil ad me.
Choć ma piękne obyczaie, kto pyszny brzydkiem się staie.
Inquinat egregios, adjuncta superbia mores.
Z poyrzenia samego, poznać co dobrego.
Ex ungue cognoscitur Leo, ex póllice Gígas.
Rzecz oczywista, dowodu nie potrzebuie.
Quod pater expressè, non est probare necessè.
Słow iak pieniędzy zażywać potrzeba.
Verbîs ùt nummîs utentum est.
Nie długo pytaią, kto nie wie o czym gadaią
Per verbum nescio, solvitur omnis quæstio.
Ostrożnie mow bez naruszenia sławy bliźniego.
Disce verecundo, sanctiùs ore loqui.
Starzy, do porady, á młodzi do boiu.
Est robur juvenum consiliumq; Senum.
Nie iest to głowy moiey rozum.
Non ego sum satis, ad tantæ præconia laudes
Po rybach orzechy, po mięsnych potrawach ser ieść potzeba.
Post pisces nux sit, post carves caseus adsit.
Służ Bogu twoiemu, nie światu nędznemu.
Uno servire Deo, sunt cætera fraudes.
Podczas śmierci bogatego, pełno gości w domu iego.
Cum moritur dives, concurrunt undiq: Cives.
Kiedy umiera ubogi, nikt nie wnidzie w iego progi.
Cùm moritur pauper, vix venit unus & alter.
Niepodobna rzecz iednemu wiele utrzymać interessow.
Pluribus intentus minor est ad singula sensus
Kto napastuie zbroynego, szuka razu śmiertelnego.
Qui infestat sertem, hic prætendit mortem.
Wir-

Wirszopisom i malarzom wszystko się godzi.
Pöetis & pictoribus omnia licent.
Zá nic to iest co umiesz, gdy nikogo nie nauczysz.
Scire tuũ nihil est, nisi quod scis, hoc sciat alte
Iedna to godnina sprawi, co się przez długi czas opuściło.
Hoc una hora dabit, quod totus annus negavi
Każdy mądry od końca rzeczy zaczyna
Sapientis est á fine incipere.
Mnie się z tego nic niezawiąże.
Mihi isthinc nec foritur nec meritur.
Ten iest uczonym prawdziwie, ktory żyie świątobliwie.
Si Christum discis, credito cuncta scies.
Za żywota swego wspomoż ubogiego.
Da tua dũ tua sunt, post mortẽ jam tua non sun
Przy stole nikomu nie przymáwiay.
Absint offensæ, cùm sit celebratio mensæ
Przeciwko bliźniemu co masz, wymow iem
Clara pacta, claros faciunt amicos.
Ucieczka winnym czyni.
Fuga facit reum.
Zle nabyte rzeczy nie długo trwaią.
Malè parta citò dilabuntur.
Nie wszystko wszyscy, dokazać możemy
Non omnia possumus omnes.
Pragniesz długiego żywota, czemuż ci miła niecnota.
Cur multum peccas, si multum vivere curas
Nikomu pieczone gołąbki, same do gąbki nie polecą.
Nulli de Cælis assa columba venit.
Trafiła kosa na kámień.
Durus contra durum, non faciunt murum
Nie zdrowo na noc obciążać żołądká.
Ex

Ex magna cæna, stomacho ſit maxima pæna.
Znośnieysza iest rzecz niebydź przyiętym, a niżeli odrzuconym
Turpiùs eijcitur quàm non admittitur hoſpes.
Nie bratay się z Dworem bo przypłacisz worem.
Vive tibi & lougè, Numina magna fugæ.
Kto spiewa dwa razy się modli.
Qui cantat bis orat.
Do czego się kto z młodu przyzwyczai, nie zaraz pozbędzie tego.
Quod nova testa capit, in veterata ſapit.
Lepiey mieć więcey á niżeli mniey.
Meliùs est abundare, quàm deficere.
Kto się, rodzi umierać musi.
Cui contingit naſci restat mori.
Co się raz stało roztać się nie może
Quod factum est, aliter fieri nequit.
Nie iest nic mądrego mowić, o zdrowiu życia długiego.
Non est credere, mihi ſapientis dicere vivam.

Quid est Thema?

THema est Origo ſeu Principium vocis, quod in Nomine, Pronomine, & Participio, feré ſemper est Nominativus caſus in verbo autem eſt prima Perſona Modi Indicativi temporis præsentis, Numeri ſingularis in patribus indeclinabilibus ipsamet vox quæ profertur.

Moti-

Motiva benè Studendi, Polonicè exponen[di] & Discipulis sæpè dicenda.

QUartum DEUS, tantum valet tempus. *ita S. Hieronim[us]*
Nihil est pretiosius tempore - *S. Berna[rdus]*
Auxiliante DEO prospera cuncta fluunt.
Audendum est fortes, adjuvat ipse DEUS.
Si puer hoc sciret, quantum doctrina valeres.
Raro dormiret, sed nocte dieq: studeret.
Omnibus est Mundi melior Sapientia gazis.
Si fueris sapiens, Crœsi superavens aurum.
Nam sapiens nullo tempore vivit inops.
Damna fleo rerum, sed plus fleo damna dierum.
Rex poterit rebus succurrere nemo diebus.
O ! mihi præteritus Jupiter si redderet annos.
Nunc vellem studiis, in vigilare meis.
Discentem comitantur opes, comitantur honores.
Corrige præteritum, rege præsens cerne futurum.
Gulla cavur lapidem, non vi sed sæpe radendo.
Sic homo fit doctus, non vi sed sæpe studenda.
In Studiis tria, damnò fuit qui non bene discit.
Sumptum consumit, modicum scit, tempora perdit.
Si CHRISTUM nescis, nihil est quod discere curas.
Si CHRISTUM discis, credito concta scies.
Dum tenera est æras, generossos imbue mores.
Nam facile est cunctus artibus ingenium.
Parvis imbutus tentabis grandia rurus.
Scire aliquid laus est, turpe est mil discere velle.
Corrige neclectos sedulitate dies.
Et mansisse din turpe est vacnumque reverti.
Si tibi sunt nati, studiis ac moribus illos.
Instrue, quèis possent felicem ducere vitam.

Verba Æneæ ad Ascanium Filium.

Disce puer virtutem, ex me verumque laberem,
Fortunam ex aliis.
Disce verecundo sanctius ere loqui.